

EL Correu

DE LA UNESCO

gener-març 2020

ISSN 2708-0978
0200-1
9 772708 097002

Organització
de les Nacions Unides
per a l'Educació,
la Ciència i la Cultura

Radio Ambulante, radioscòpia d'**Amèrica Llatina**

Mark Tully, llegenda de la ràdio a l'**Índia**

Burkina Faso, un país addicte a la ràdio

A la **Xina**, continguts a la carta a Himalaya FM

Descobreix i fes descobrir el **Correu** de la **UNESCO**

Subscriu-te
a la versió digital

100%
GRATUIT

<http://fr.unesco.org/courier/subscribe>

Publicat en 10 idiomes

Anglès, àrab, català, coreà,
espanyol, esperanto,
francès, portuguès, rus i
xinès.

Fes-te soci actiu i proposa noves
edicions lingüístiques del Correu de la
UNESCO.

**Descobreix i
comparteix**

Contribueix a l'èxit del

Correu de la UNESCO fomentant-ne la
difusió i l'ús d'acord amb la política de
lliure accés de l'Organització.

Subscriu-te a la versió en paper

1 any (4 números) : 27 € 2 anys (8 números) : 54 €

Publicació sense ànim de lucre, per tant
aquest preu cobreix els costos reals
d'impressió i enviament.

Tarifa preferent per a subscripcions a grups:
10% de descompte a partir
de cinc subscripcions.

Per a qualsevol consulta, contacta amb:

DL Services, C/O Michot Entrepôts,

Chaussée de Mons 77,

B 1600 Sint Pieters Leeuw, Belgique

Tél.: (+ 32) 477 455 329 E-mail : jean.de.lannoy@dl-servi.com

2020 • n° 1 • Publicat des de 1948

El Correu de la UNESCO és publicat trimestralment per l'Organització de les Nacions Unides per a la Educació, la Ciència i la Cultura. Promou els ideals de l'Organització, mitjançant la difusió d'intercanvis d'idees sobre temes d'importància internacional relacionats amb el seu mandat.

El Correu de la UNESCO es publica gracies al suport de la República Popular Xina.

Director a.i.: Matthieu Guével

Redactora en cap a.i.: Agnès Bardou

Secretària de redacció: Katerina Markelova

Redactora: Chen Xiaorong

Edicions:

Anglès: Shiraz Sidhva

Àrab: Anissa Barrak

Espanyol: William Navarrete

Francès: Christine Herme, correctrice

Rus: Marina Yartseva

Xinès: Sun Min et China Translation & Publishing House

Edició digital: Mila Ibrahimova

Iconografia: Danica Bijeljic

Coordinació traduccions i maquetació:

Veronika Fedorchenko

Assistència administrativa i editorial:

Carolina Rollán Ortega

Producció i promoció:

Ian Denison, cap de la unitat de publicacions

Eric Frogé, ajudant principal de producció

Producció digital:

Denis Pitzalis, arquitecte web/desenvolupador

Relacions amb els mitjans:

Laetitia Kaci, responsable de comunicació

Traducció:

Christophe Beaufumé

Maquetació:

Corinne Hayworth

Il·lustració de la portada:

© Lex Drewinski

En pràctiques:

Zhu Wendi, Li Yihong (Xina)

Lena Whipple (França)

Linda Klaassen (Suècia)

Coedicions:

Portuguès: Ivan Sousa Rocha

Esperanto: Chen Ji

Coreà: Soon Mi Kim

Català: Jean-Michel Armengol

Informació i Drets de reproducció:

courier@unesco.org

7, place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France

© UNESCO 2020

ISSN 2708-0978 • e-ISSN 2708-0986

Periòdic publicat amb accés lliure sota la llicència Attribution-ShareAlike 3.0 IGO (CC-BY-SA 3.0 IGO) (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/>). Els usuaris del contingut d'aquesta publicació accepten els termes d'ús de l'Arxiu obert d'accés lliure de la UNESCO (<https://fr.unesco.org/open-access/terms-use-ccbysa-fr>). Aquesta llicència s'aplica exclusivament als textos. L'ús d'imatges serà subjecte a una sol·licitud d'autorització prèvia.

Les designacions utilitzades en aquesta publicació i la presentació de les dades que s'hi contenen no impliquen per part de la UNESCO cap posicionament quant a l'estatut jurídic dels països, territoris, ciutats o àrees, o de les seves autoritats, ni quant al traçat de les seves fronteres o límits. Les idees i opinions expressades en aquesta publicació són dels autors; no reflecteixen necessàriament les opinions de la UNESCO i no comprometen de cap manera l'Organització.

El Correu de la UNESCO en llengua catalana

El projecte El Correu de la UNESCO ha estat possible amb la implicació del Govern d'Andorra a través de la Comissió Nacional Andorrana per a la Unesco, la col·laboració de la Generalitat de Catalunya i de la Universitat de Perpinyà, i la coordinació a càrrec de l'Associació Unesco d'Igualada-Centre Internacional per a la Creativitat Audiovisual

De totes les publicacions periòdiques publicades per les Nacions Unides i els seus organismes especialitzats, El Correu de la UNESCO ha ocupat sempre el primer lloc pel nombre de lectors i per la varietat del seu públic, com també per l'alta qualitat i actualitat dels articles que publica.

En el decurs del temps, el contingut i la forma de la revista han evolucionat molt. No obstant això, El Correu s'ha mantingut fidel a la seva vocació de sempre: propagar els ideals de la UNESCO servir de plataforma per al diàleg entre les cultures i tribuna per a debats internacionals.

Des de l'any 2017, gràcies a la generosa ajuda de la República Popular de la Xina, aquesta històrica revista reapareix, oferint-nos l'ocasió inestimable de refermar l'adhesió als valors que van consolidar-ne la fundació. Ara s'adapta a les necessitats dels seus lectors disseminats pel món sencer, la publicació electrònica en format PDF, en versions iguals per cada una de les sis llengües oficials de l'Organització: àrab, xinès, espanyol, francès, anglès i rus, a més d'esperanto, portuguès i coreà i, **a partir d'ara, també català**, acompanyada d'una edició impresa amb un nombre d'exemplars reduït.

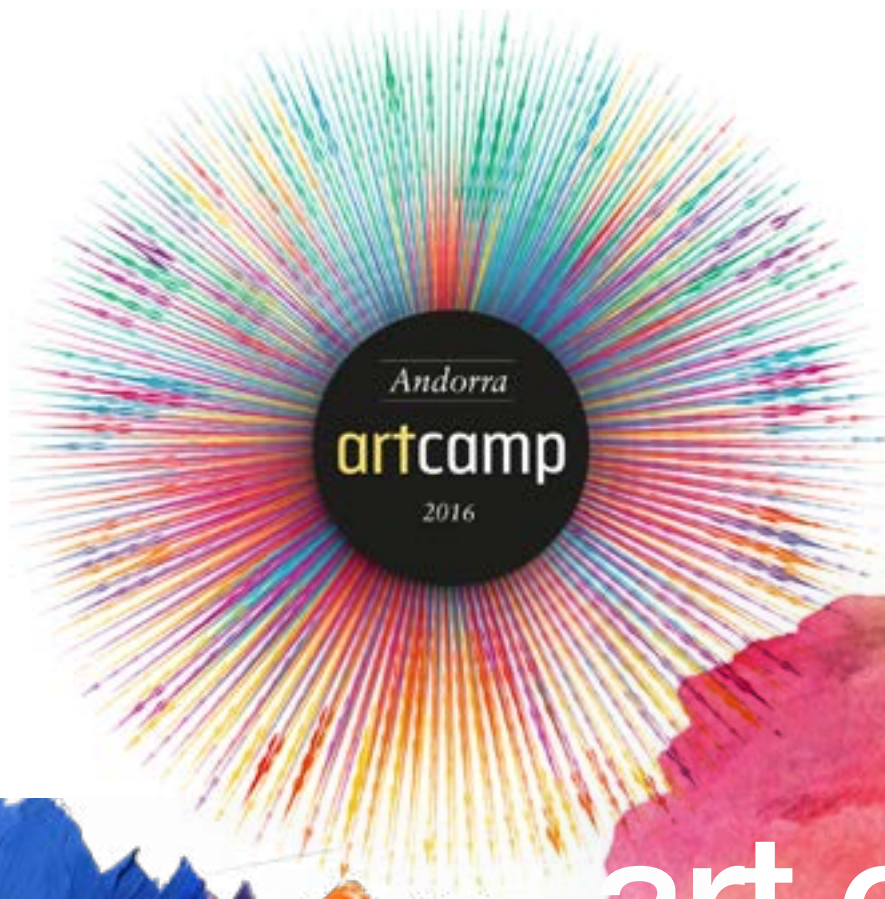
L'edició catalana mantindrà el mateix contingut i format que els de les altres llengües i disposarà de pàgines per informar de l'activitat del món Unesco a Catalunya, Andorra i el Rosselló.

Sílvia Riva González
Ministra de Cultura i Esports
Govern d'Andorra

Art Camp Andorra

"Colors per al Planeta"

art camp

Ordino 2014
ANDORRA

ARTCAMP
ANDORRA
2018

Editorial

Dossier publicat amb motiu del Dia Mundial de la Ràdio, que se celebra anualment el 13 de febrer.

Desfasada la ràdio? Enterrat aquest mitjà que va entrar a les nostres llars fa gairebé un segle? Ni de bon tros. Certament, el transistor d'antany ja ha passat a la història. Escoltar en directe, amb l'orella enganxada a l'aparell, ja no es fa. La ràdio ha començat la seva transformació digital, i ara s'escolta tant, si no més, a través del telèfon mòbil o l'ordinador i produeix programes disponibles sota demanda – els podcasts – que han contribuït a reinventar-la sobre manera. Fins i tot la podem mirar, quan els programes es filmen i són visibles en línia. L'oient també ha evolucionat. Quan abans era passiu darrere del seu dispositiu, ara pot intervenir durant els programes o, fins i tot, contribuir a la programació expressant-se a través de les xarxes socials.

Així doncs, és un mitjà diferent però ben viu que se celebra el 13 de febrer de cada any, durant el Dia Mundial de la Ràdio. Proclamat el 2011, recorda el paper crucial d'aquest mitjà de comunicació, que arriba a una gran audiència, fins a les zones més aïllades, o enfrontades a situacions d'emergència. Des de la seva creació, la UNESCO s'ha recolzat en aquest mitjà de comunicació clau, fent-ne una eina determinant en el seu mandat per promoure la llibertat d'expressió i la lliure circulació de les idees arreu del món.

L'Organització ha proporcionat programes a ràdios d'arreu del món o ha donat suport a campanyes d'informació radiofònica, com la del 2016 que va informar sobre el virus del zika a Amèrica Llatina i el Carib. Encara avui continua fent formació en animació i reportatges radiofònics, com ho va fer a partir del 2014 per a joves refugiats sirians al Líban.

També dóna suport a la creació de ràdios comunitàries o emissores que transmeten després de catàstrofes naturals.

Enguany, el tema del Dia Mundial de la Ràdio és la diversitat. Aquesta és una qüestió candent, ja que és cert que la representació, en antena, de les dones, però també de les minories o de les persones amb discapacitat, és poc satisfactòria. És lluny el temps en què les periodistes havien de deixar el seu lloc

en antena perquè una veu masculina, que es considerava més creïble, llegeixi el seu butlletí. Però el repte és real. La manca d'estadístiques en molts països fa impossible dibuixar un mapa mundial de la diversitat a la ràdio, però les dades existents parlen soles. A França el 2018, la presència de dones en antena va ser del 37%, la proporció de les convidades polítiques del 23% i la de les especialistes del 37% (CSA, 2019). Al Regne Unit, si la ràdio dona feina a un 51% de dones, només un 36% d'elles ocupen llocs de responsabilitat (Ofcom 2019). Un altre exemple: als Estats Units, el 2017, les redaccions de ràdio només comptaven amb un 11% de persones provinents de grups minoritaris (RTDNA i Hofstra University, 2018).

És important que la ràdio reflecteixi de manera més justa les audiències a les quals s'adreça, perquè la diversitat a la ràdio és la clau d'una informació justa i independent. També és un mitjà per donar veu a la varietat de cultures i opinions que constitueixen la base del pensament crític.

Malgrat els canvis que ha experimentat els darrers anys, continua sent la veu insubstituïble que pobla les nostres solituds i sembla que només ens parla a nosaltres, quan en realitat parla a una multitud. En un món envaït per les pantalles, "la ràdio treu profit, paradoxalment, del que no té: la imatge", assenyalava ja *El Correu de la UNESCO* a l'editorial del número que va dedicar a la ràdio el febrer de 1997. Aquest missatge no ha perdut cap rellevància. "Allò que fa la qualitat principal de la imatge de televisió – presentar-se com a una còpia de la realitat – també és el seu principal defecte: commoure'ns fins al punt d'inhibir la nostra pròpia imaginació i la nostra capacitat de mirar les coses en perspectiva. Per això, sempre necessitem un so sense imatges. Per tenir dret a esbrinar per nosaltres mateixos, cada matí, el sentit que hem de donar a les notícies del món."

Agnès Bardon

© Océane Juvín

Índex

GRAN ANGULAR

8-29

9

El podcast, la ràdio reinventada
Siobhan McHugh

12

Radio Ambulante, radioscòpia d'Amèrica Llatina
Entrevista amb Carolina Guerrero realitzada per Lucía Iglesias Kuntz

14

A la Xina, continguts a la carta a Himalaya FM
Shi Zhan

16

Uns oients s'han convertit en actors de la seva ràdio
Tiziano Bonini

18

La ràdio de nit, una finestra a la intimitat
Marine Beccarelli

20

Una veu que no es veu
Emma Rodero

22

Les dones i la ràdio: en plena sintonia
Kristin Skoog

25

Mark Tully, llegenda de la ràdio a l'Índia
Sébastien Farcis

28

Burkina Faso, un país addicte a la ràdio
Yaya Boudani

30-39

ZOOM

Dones poderoses

Fotografies: Nadia Ferroukhi

Text: Katerina Markelova

40-43

IDEES

Orígen(s) de la violència

Marylène Patou-Mathis

NOTÍCIES

49

La Societat de Nacions, el somni universal a prova dels fets

Jens Boel

52

Helen Pankhurst, feminisme a les venes

Helen Pankhurst

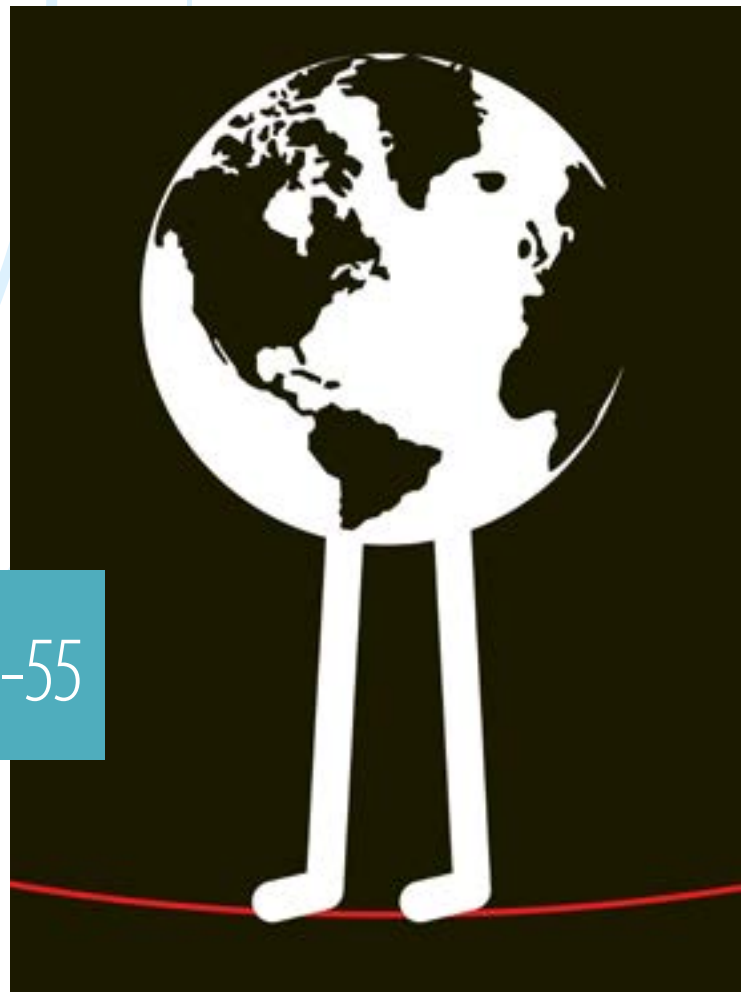
44-47

ELS NOSTRES CONVIDATS

Samal Yeslyamova i Sergueï Dvortsevoï, la realitat a la pantalla gran

Entrevista realitzada per Katerina Markelova

48-55

La ràdio segueix en sintonia

Gran Angular

El podcast, la ràdio

reinventada

En desenvolupar noves formes de relats sonors, el podcast ha fet molt més que donar un nou impuls a la ràdio. En uns pocs anys, l'ha redefinida alhora que li ha permès establir vincles més estrets amb els oients.

Siobhan McHugh

Més que qualsevol mitjà de comunicació, la ràdio permet crear un ambient d'intimitat amb l'oient. A la dècada de 1930, el president dels Estats Units, Franklin D. Roosevelt, ja ho va entendre, quan la va fer servir per transmetre els seus "Discursos al costat de la llar de foc". Però en els darrers anys, l'auge del podcast ha permès renovar la relació entre el locutor i l'oient.

D'una banda, perquè els oients escolten els podcasts en privat, generalment amb auriculars, el qual permet parlar-los "a cau d'orella". D'altra banda perquè és un mitjà *escollit* pels seus usuaris. A la ràdio, el presentador ha de lluitar contra la temptació de l'oient per canviar d'emissora. Al contrari, el creador de podcast té la seguretat que l'oient el *vol* escoltar. Això li permet relaxar-se i ser sincer, i a la seva audiència identificar-se millor amb ell. Alguns oients comparen el descobriment d'un nou podcast amb una nova amistat, el qual, donats els prop de 700.000 podcasts disponibles a iTunes, la plataforma més gran del sector, representa un nombre impressionant d'amics.

El podcast va néixer el 2004: simplement era una innovació tecnològica que permetia a les emissores de ràdio emetre programes en diferit. Podien publicar podcasts en línia i els oients els descarregaven quan volien. Contracció d'"iPod" (el reproductor portàtil creat per l'empresa americana Apple que permet als usuaris descarregar fitxers d'àudio) i *broadcast* ("emetre" en anglès), el terme "podcast", inventat pel periodista del *Guardian* Ben Hammersley, reflectia aquestes característiques.

Una manera inèdita d'utilitzar el poder de la veu

Dos canvis, un tecnològic, l'altre cultural, seran decisius en el desenvolupament del podcast. El 2012, Apple incorpora una aplicació de podcast nativa al seu telèfon intel·ligent, que proporciona accés a programes molt populars pels oients. El 2014, un equip de ràdio independent nord-americà llança *Serial*, un programa de periodisme d'investigació en línia. Ara amb un simple clic es pot escoltar un podcast, encara més fàcil en un dispositiu mòbil.

Serial va oferir als seus oients el fascinant relat d'una contra-investigació sobre l'assassinat de Hae Min Lee, una estudiant de secundària assassinada el 1999 a Baltimore (Estats Units). Condemnat per assassinar el 2000, Adnan Syed, exicot de la víctima, compleix una condemna a cadena perpètua.

Però per a Sarah Koenig, la directora del podcast, que va parlar amb ell llargament per telèfon, van subsistir dubtes sobre la seva culpa. Durant els dotze episodis, se l'escoltava repassar totes les proves en detall.

Sarah Koenig, que ha rebut nombrosos premis, acabava de trobar una nova manera d'aprofitar el poder de la veu. L'estil de *Serial* no s'assemblava en res a tot el que s'havia escoltat a la ràdio fins al moment. Sarah Koenig s'adreçava als oients com a uns companys en la seva recerca de la veritat, el qual va provocar un intens debat a les xarxes socials. A més, els episodis seguien un fil narratiu natural, alliberat dels horaris i de durada variable segons les necessitats. *Serial* va ser un èxit immediat, amb un total de cinc milions de descàrregues el primer mes.

Després van venir nombrosos podcasts sobre casos criminals: els millors, com *In The Dark*, oferien uns relats captivadors i, de vegades, desvelaven errors judicials.

© Océane Juvén

Des de llavors, el gènere s'ha desenvolupat, adoptant molts formats. El podcast de tertúlia, en el qual els amfitrions improvisen sobre un tema, va créixer ràpidament. És barat, només requereix una bona entesa entre els ponents i un tema atractiu per als oients. Alguns s'adrecen més a dones, com *Call Your Girlfriend*, un programa "dirigit a les millors amigues arreu del planeta", que revela com dues amigues veuen el món. I el xou d'èxit "del coneixement i del plaer", *Stuff You Should Know*, els simpàtics animadors del qual s'esforcen per iniciar els oients a gairebé tot: la ciència i la història, el triatló i els testaments.

Un altre format popular: el dels periodistes que dissequen les notícies de la setmana en un to deliberadament informal. Els oients se senten llavors "actors" del podcast. Podem citar per exemple *Slate Political Gabfest* als Estats Units. A França, *Le Nouvel Esprit public* adopta un enfocament similar, però els seus participants són uns intel·lectuals moderats per Philippe Meyer, un periodista experimentat que va engegar aquest podcast després de la supressió del seu programa de ràdio..

Cultura popular, frivolidat i notícies

Els temes tractats també poden ser frívols. Trobem una proliferació de programes de cultura popular, com *Eyes on Gilead*, un podcast australià dedicat a l'exitosa sèrie de televisió *A Handmaid's Tale*. Les entrevistes també funcionen bé pel podcasting, com ho demostra *The Joe Rogan Show*, un programa que gaudeix d'una immensa popularitat als països de parla anglesa, on el còmic nord-americà conversa amb celebritats.

La premsa es va adonar ràpidament del benefici que podia treure del podcàsting per arribar a una audiència més àmplia. El 2017, *The New York Times* (NYT) va llançar *The Daily*, un programa que "explica les notícies com ha de ser". Presentat per Michael Barbaro, reporter del NYT, la seva fórmula era senzilla: triar una o dues notícies importants del dia i utilitzar l'expertesa dels 1.300 periodistes del diari per aportar un punt de vista il·luminat, en un to informal i personal, i sobretot acompanyat d'una producció d'àudio creativa.

“ A la ràdio, el presentador ha de lluitar contra la temptació de l'oient per canviar d'emissora. Al contrari, el creador de podcast té la seguretat que l'oient el vol escoltar ”

Els resultats van ser immediats: els joves s'hi van subscriure de forma massiva (gratuïtament) i, en dos anys, *The Daily* comptava amb dos milions de descàrregues per cada podcast. El setembre de 2019, el programa va assolir una nova fita impressionant: la de mil milions de descàrregues..

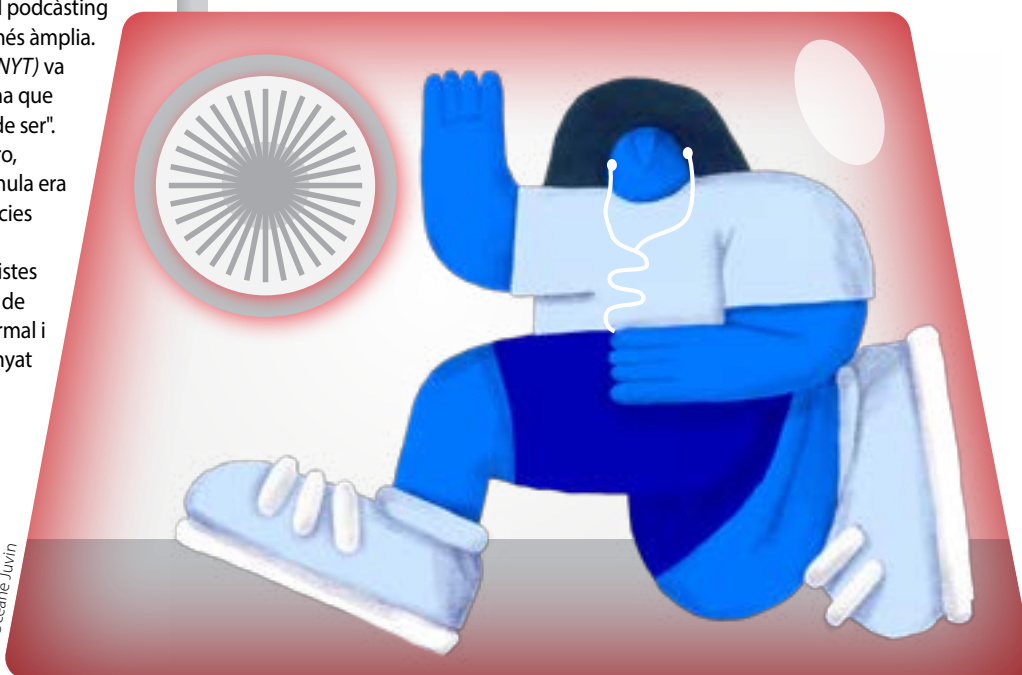
Si els Estats Units i el món de parla anglesa han dominat fins ara el mercat del podcasting, sembla que està per canviar. El març del 2019, Voxnest, una empresa especialitzada en les tecnologies d'àudio, va informar que la progressió més forta del nombre d'oients de podcast s'havia registrat a Amèrica Llatina, particularment a Xile, Argentina, Perú i Mèxic. Aquesta tendència es reflecteix en l'èxit de Radio Ambulante, el podcast de periodisme narratiu de parla hispana més important del món (vegeu article pàg. 10)..

Al mateix temps, el podcàsting es desenvolupa ràpidament a l'Índia, a través de grans xarxes de podcasts com IVM Podcasts. Els indis expatriats també contribueixen a aquest fenomen,

amb podcasts de conversa com *India Explained*. L'Orient Mitjà té uns 400 podcasts, entre els quals l'audaç *Eib* ("vergonya" en àrab), un podcast d'Amman (Jordània) que explora els tabús socials, culturals i religiosos.

La Xina acostuma a adoptar un model d'escolta d'àudio diferent, que implica pagar una petita quota per escoltar programes educatius o seguir plataformes d'àudio interactives com Himalaya, on 600 milions d'usuaris canten, parlen de la família i escolten audiollibres (vegeu article pàg. 12). *Gushi FM*, una imitació de *This American Life* llançada recentment, dona veu a unes persones que expliquen històries personals en detall.

© Océane Juvin

De fet, el podcast pot ser una gran eina d'inclusió. Per crear un podcast interessant, s'ha de conèixer els aspectes pràctics de la producció d'àudio i comprendre el funcionament dels mitjans radiofònics. Un cop adquirit aquests coneixements, gairebé qualsevol pot crear-ne un, el qual permet als grups marginats donar-se a conèixer: membres de minories polítiques o religioses, comunitat LGBTQI, persones amb discapacitat, gent gran, etc.

Grups comunitaris, ONG, activistes i institucions de tota classe desenvolupen ara programes: el podcast del *Cancer Council of Australia* proporciona informació i suport, les universitats presenten les seves investigacions en podcasts i, en el marc d'una iniciativa qualificada "d'innovadora i revolucionària", el Tribunal Suprem de Victòria (Austràlia) va crear *Gertie's Law*, un popular podcast dirigit a fer més transparent la justícia, en què els jutges parlen de la seva feina¹.

En un món plagat per la desinformació i la desconfiança envers els mitjans de comunicació, l'autenticitat del podcàsting ofereix oportunitats úniques, des d'una investigació en profunditat fins a la recerca de la justícia social, incloent-hi una major transparència, confiança i inclusió social.

Professora de periodisme de la Universitat de Wollongong (Austràlia), **Siobhan McHugh** ha coproduït podcasts narratius. Alguns han guanyat premis, entre altres *Phoebé's Fall*, *Wrong Skin* i *The Last Voyage of the Pong Su*.

1. Siobhan McHugh Va treballar com a productora-assessora en *Gertie's Law*.

DIA MUNDIAL DE LA RÀDIO

Una Diada Mundial per a què?

La ràdio de les Nacions Unides es va crear el 13 de febrer de 1946. Per tant, naturalment, es va escollir aquesta data per celebrar aquest mitjà de comunicació. El Dia Mundial de la Ràdio es va proclamar a la Conferència General de la UNESCO del 2011, a proposta inicial d'Espanya. L'Assemblea General de les Nacions Unides la va aprovar per unanimitat l'any següent, el qual la va convertir en una de les Diades Internacionals de les Nacions Unides.

Per què crear un dia així? Perquè la ràdio és un mitjà barat i popular que arriba a les zones més remotes i a les poblacions més marginades. També és ella qui continua emetent quan els altres mitjans estan fora de joc: en comunicacions d'emergència o després d'una catàstrofe natural. Finalment, és un mitjà que ha estat plenament capaç d'adaptar-se a les noves tecnologies com ara la banda ampla o la radiodifusió digital (DAB) i als dispositius mòbils.

L'objectiu de la Jornada és conscienciar la ciutadania sobre la importància de la ràdio i animar els decisors a proporcionar accés a la informació a través d'ella, així com millorar la cooperació internacional entre les emissores.

I funciona... Aquesta és una de les Diades més populars de les Nacions Unides. Cada any, centenars d'emissores de ràdio d'arreu del món s'associen a l'esdeveniment. El lloc web oficial de la Diada rep, de mitjana, més de 100.000 visites anuals. Després de la igualtat de gènere (2014), la joventut (2015) i l'esport (2018), el tema escollit per a l'edició 2020 del Dia Mundial de la Ràdio és la diversitat..

Radio Ambulante,

radioscòpia d'Amèrica Llatina

n p r

i Logo de Radio Ambulante. Els podcasts es transmeten per la ràdio pública dels Estats Units (National Public Radio).

Un guru colombià acusat d'abusar de desenes de dones, una escriptora cubana parlant de la seva infantesa a l'Havana o un astrònom aficionat que va aconseguir fotografiar el naixement d'una supernova des del terrat de casa seva a Rosario (Argentina): les històries que explica *Radio Ambulante*, un servei de podcast en castellà, són diverses. Carolina Guerrero, una de les seves fundadores, explica la vocació d'aquest nou tipus d'emissora.

Entrevista amb Carolina Guerrero realitzada per Lucia Iglesias Kuntz (UNESCO)

Com va sorgir la idea de Radio Ambulante ?

Fa vuit anys, Daniel Alarcón i jo vivíem a San Francisco. És escriptor i sóc periodista, és peruà i sóc colombiana. La història de la nostra emigració va ser diferent, però compartíem la mateixa estima per Amèrica Llatina, per la nostra cultura d'origen, per la cultura dels nostres pares i per la llengua espanyola. Sovint enraonàvem sobre un tipus de programa de llarga duració, explicat pels mateixos protagonistes, que domina la ràdio pública aquí als Estats Units. Ens encantava aquest gènere i lamentàvem que no hi hagués res semblant a la nostra llengua. Els continguts en espanyol que se'n oferien als Estats Units no eren de molt bona qualitat, i acabàvem recorrent a uns mitjans i uns continguts en anglès. Però com que Amèrica Llatina és un continent ric en històries i narradors, vam pensar que hauria d'existir una cosa així... I vam decidir crear-la nosaltres mateixos.

Llavors van pensar en un públic llatí, és a dir, immigrants de parla espanyola que viuen als Estats Units?

Quan vaig emigrar als Estats Units fa més de vint anys, gairebé vaig deixar de ser colombiana i em vaig convertir en llatinoamericana. Ja no tenia tants amics colombians, tenia amics de tot arreu: Xile, Argentina, Veneçuela, Puerto Rico... i també llatins nascuts aquí. Se'm va obrir un nou horitzó, perquè aquesta explosió de cultures que hi ha als Estats Units em va fer adonar que no coneixia Amèrica Llatina tan bé com pensava. La idea era crear continguts que no només s'adrecessin als immigrants.

Des del primer moment, vam voler que les nostres històries fossin universals i que tothom s'identifiqués amb elles d'una manera o altra. Històries que no fossin ni massa de telenotícies, ni massa locals... i prou entretingudes perquè un oient del Bronx, Nova York, estigui interessat en una història de Xile o algú de Colòmbia segueixi una història de Guatemala.

Per què un podcast i no una ràdio tradicional?

Quan vam començar, érem oients de ràdio, però no teníem ni idea de com funcionava aquesta indústria. Vam començar a buscar fons per al nostre projecte aquí als Estats Units i ens vam adonar que no hi havia espai per a una ràdio a l'aire i que ningú no ens donaria la possibilitat de crear-la. De seguida vam veure que el futur era digital i que, si *Radio Ambulante* podia trobar la seva audiència, seria com a mitjà digital.

Quina relació teniu amb els vostres oients?

Avui dia, és impossible ignorar el públic. El que ens ofereix el món digital és una interacció constant que pot no ser tan fàcil de trobar a l'aire. De fet, per a nosaltres, més que una audiència, és una comunitat d'oients que ens escolten, parlen de nosaltres als seus amics i ens fan comentaris positius o negatius. Els oients senten que tenen un poder, fins i tot són força exigents, ens demanen coses, a vegades ens informen d'errors... tenim una relació molt directa amb ells.

i "Let's do that radio thing", sèrie de dibuixos de l'artista argentina Maria Luque creada per il·lustrar el podcast sobre la creació de Radio Ambulante emès amb motiu del 7è aniversari de la ràdio.

© Andrés Asturias

📍 Com els clubs de llibres, els clubs d'oients de Radio Ambulante (Clubs de Escucha) reuneixen els oients al voltant d'un episodi de podcast.

Des de fa aproximadament tres anys, ens esforcem per estrènyer els vincles amb el públic. Així, vam obrir altres canals de comunicació com ara un grup de WhatsApp dirigit als oients més entusiastes i vam començar a reforçar la comunicació directa amb els oients. Recentment també hem llançat "clubs d'oients", on la gent es troba per escoltar una de les nostres històries i després comentar-la, a la manera dels clubs de lectura.

Quin és el seu model de negoci? Com es financen?

Radio Ambulante és un projecte costós. Avui som una vintena de persones que ni produeixen notícies ni un nombre determinat d'articles al dia. Llançem trenta episodis a l'any, que no és molt, però es tracta de projectes a llarg termini que requereixen un gran treball editorial i molt de rigor. Tenim el suport d'unes quantes fundacions i fa tres anys vam signar un contracte de distribució exclusiva amb la *National Public Radio (NPR)*, l'emissora de ràdio pública dels Estats Units, que distribueix el nostre contingut en forma de podcasts i ens paga per tenir-ne

l'exclusivitat. També, cada any, organitzem esdeveniments en directe (presentacions a teatres) i oferim un programa de subscripció a les persones que vulguin donar-nos suport regularment.

Recentment hem començat a oferir productes derivats dels nostres continguts existents per aportar-los un valor afegit, que no siguin costosos de produir, però que ens permetin monetitzar el nostre catàleg. Actualment, amb aquesta finalitat, estem estudiant dues fonts d'ingressos addicionals basades en les 150 històries del nostre catàleg. Acabem de llançar la primera, que es diu Lupa. Es tracta d'una aplicació que permet a persones amb un nivell intermedi o avançat d'espanyol, millorar el seu coneixement de l'idioma a través dels nostres programes, sabent que un gran segment del nostre públic està format per estudiants espanyols corresponents a aquest perfil, especialment als Estats Units i el Canadà. Ens acostem a aquest projecte amb molta il·lusió.

“ De seguida vam veure que el futur era digital i que, si Radio Ambulante podia trobar la seva audiència, seria com a mitjà digital ”

La nostra segona idea s'emmarca en un termini molt més llarg, en forma d'adaptacions al cinema o en sèries... Pensem que una de les històries del nostre catàleg es podria transformar algun dia en una narrativa de ficció que ens generaria regalies.

Com trien les seves històries?

Més que temes, busquem històries amb personatges. És fonamental que tinguin un arc narratiu format per un principi i un final. Com que estem presents a diversos llocs del planeta, en particular a ciutats dels Estats Units i països d'Amèrica Llatina (Nova York, Costa Rica, Guatemala, Mèxic, Colòmbia, Londres, Puerto Rico ...), rebem històries tot l'any.

Sabem, per exemple, que les històries de narcos tenen molt d'èxit, però d'altres ja les expliquen i no els hi volem posar una cara als dolents. Pensem que hi ha altres històries que mereixen ser fetes públiques. Els oients els encanten les històries explicades amb molta cura, compostes per moltes escenes i diverses veus, que els fan somiar, que els recorden la seva infantesa, que posen de manifest l'ambició o l'esforç. Alguns dels elements de les nostres històries apareixen diàriament als mitjans de comunicació, però aquí els expliquem sense presses, sense privar-nos d'entrar en detalls, cosa que el públic agraeix. El temps mitjà de producció de cada història és de sis mesos.

Una última pregunta que podria haver estat la primera: per què es diuen Radio Ambulante ?

Realment aquest nom ens va costar molt, vam tenir moltes dificultats per trobar-lo. Es refereix als venedors ambulants, que simplement s'anomenen ambulantes a les nostres ciutats d'Amèrica Llatina i que són a tot arreu; són persones molt valentes, resistents, que recorren la ciutat i tots els racons de l'espai públic a peu ... Ens va semblar que aquesta imatge ens reflectia especialment bé. Quant a la idea del nostre logotip, que representa una persona que porta una ràdio, simplement ens va encantar.

© María Luque

A la Xina, contingut a la carta a Himalaya FM

Shi Zhan, presentador de ràdio de la província de Jilin (Xina), s'ha passat als mitjans d'àudio en línia. Avui, practica una nova forma de narrativa sonora. Des del 2014, explica de manera creativa i vívida la història de les antigues dinasties xineses en un canal nacional amb seu a Xangai, Himalaya FM, la xarxa d'àudio més popular de la Xina.

Shi Zhan, presentador xinès de programes de debats

Em vaig inscriure per casualitat a un curs que la plataforma d'àudio en línia Himalaya va oferir, especialment per als professionals dels mitjans de comunicació. Vaig familiaritzar-me amb les últimes tècniques dels nous mitjans de comunicació. Els meus esforços per renovar la presentació de les notícies, respectant els fets i adaptant-los als gustos del públic, van convertir-me en un dels animadors més populars d'aquesta plataforma.

Gràcies a un tracte humorístic de la història xinesa, ara tinc més de 800.000 subscriptors, deu vegades més que a la ràdio tradicional. Els continguts d'àudio han guanyat popularitat a la Xina en els darrers anys. A diferència de la majoria de països occidentals, on les plataformes de ràdio es financen mitjançant publicitat, les xarxes xineses han convençut un nombre creixent d'oients, especialment entre els joves, per finançar ells mateixos els continguts d'àudio i els coneixements que es transmeten.

Aquesta monetització dels programes - els oients estan d'acord en pagar uns quants iuans per escoltar els seus programes preferits - permet als presentadors augmentar els seus ingressos d'acord amb la seva popularitat. Així és com vaig poder reunir 150.000 dòlars per crear el meu propi estudi gràcies als meus ingressos a Himalaya.

Pionera en la transmissió en directe, en els audiollibres i els podcasts, Himalaya FM, que té oficines a la Xina, el Japó i els Estats Units, té més de 600 milions d'usuaris. La seva singular experiència ha permès a productors aficionats i professionals crear continguts per a un públic en auge.

"Compartir la saviesa humana mitjançant l'àudio"

L'àudio permet als advocats, metges i altres experts compartir els seus coneixements amb el públic en general. Els seus esforços tenen el suport d'Himalaya, que s'ha proposat "compartir la saviesa humana mitjançant l'àudio". La plataforma en línia representa un gran mercat per als continguts de pagament amb drets d'autor i un important canal de distribució. Tothom es pot beneficiar d'aquest model de negoci: un exemple és Deshu, el presentador de Shenyang, que va tenir la idea d'animar les persones amb discapacitat a gravar llibres d'àudio i guanyar així uns bons ingressos.

En un mercat xinès on l'àudio en línia està creixent i és altament competitiu, les noves pràctiques de ràdio del gegant de l'àudio asiàtic han permès als productors de ràdio tradicionals realitzar una conversió exitosa. La meua educació i anys d'experiència a Himalaya em van ensenyar a crear continguts originals tot aplicant tres principis bàsics dels nous mitjans, que han transformat la meua manera de pensar i han canviat el joc per a mi.

El primer és parar menys atenció al nombre de clics d'oients que a la seva taxa de finalització, és a dir, a la probabilitat que escoltin el programa fins al final: l'octubre de 2019, el temps d'escolta dels usuaris d'Himalaya era de 170 minuts de mitjana. Però els estudis indicaven que la meitat havia abandonat al cap de pocs minuts.

© Zu Hongjiao

Shi Zhan, presentador d'un programa sobre la història de la Xina emès a Himalaya FM.

En conseqüència, vaig estar sis mesos estudiant el comportament dels usuaris d'Internet, esforçant-me per desenvolupar "un esperit nou per cobrir els esdeveniments recents i cercar les primícies". En aquesta professió, és fonamental preparar-se bé els programes i estar al corrent de tot. Abans de cada gravació, dedico dues hores a recopilar notícies i actualitat i vuit hores a escriure el meu guió, abans de destil·lar-lo en un programa que en última instància només dura vuit minuts. Gràcies a aquest llarg treball de preparació, vaig doblar la meva audiència i ràpidament van augmentar les taxes de finalització.

La segona recepta, igualment crucial, que apliquen els nous mitjans, és millorar l'experiència de l'usuari. Aquí vaig desenvolupar el meu propi mètode, és a dir, em vaig allunyar dels fons sonors excessivament potents de la ràdio tradicional i faig servir la música per crear un clima que incentivi el públic a submergir-se més en el contingut.

"Selecció" i "creació" són les paraules clau de la tercera tècnica dels nous mitjans. Com a presentador de la plataforma, em permeto triar materials que el públic no trobarà enlloc més. Després, els interpreto a la meua manera, cosa que desperta l'interès dels meus oients mentre els informo.

Entre els meus projectes actuals per a Himalaya hi ha una audioguia sobre els guerrers de terracota del Mausoleu del primer emperador Qin. Els turistes només han d'escanejar el codi QR per accedir a la meua història.

Ràdio UNESCO, donar veu al món

"Estic en pau amb el que volia fer". La veu és rocallosa, parcialment esmorteïda pel batibull del voltant. És la d'un home gran que parla francès amb una punta d'accent espanyol: la veu de Pablo Picasso. Entrevistat des de Vallauris, al sud de França, el pintor espanyol parla del fresc monumental, La Chute d'Icare, que acaba de completar i que aviat adornarà la seua parisenca de l'Organització.

La gravació data del 1958. Va ser produïda per la ràdio de la UNESCO. Aquest servei, únic en el seu gènere, existeix gairebé des de la creació de l'Organització. El 1947 es va crear un estudi de gravació a la seua central, instal·lada aleshores a dins de l'hotel Majestic de París.

En el context de la postguerra, la ràdio apareix com un mitjà de comunicació de masses, capaç de traspasar les fronteres entre països, però també d'aixecar alguns obstacles que s'alcen entre els individus, siguin socials, econòmics o culturals. El seu paper també és fer entendre millor els objectius que persegueix l'Organització i ajudar els països a desenvolupar les seves pròpies infraestructures.

Originàriament dependent del departament de Projectes de la secció d'informació de masses, la ràdio de la UNESCO no emet els seus propis programes, sinó que els grava (taules rodones, entrevistes, documentals, reportatges o programes musicals) perquè estiguin emesos per les emissores de ràdio de tot el món.

"Els mestres es troben" és un d'aquests programes. Personalitats de diversos països presenten l'obra d'escriptors, artistes i estudiosos d'un altre país. La sèrie "Esperances per demà" explora les possibilitats que ofereix la ciència, la tècnica o determinats programes culturals o educatius per proporcionar solucions a la humanitat, sigui l'explotació de noves fonts d'energia, el tractament de les malalties mentals o encara l'elaboració d'aliments sintètics.

Aquests programes es produeixen en un nombre d'idiomes que varia al llarg dels anys. De gener a agost de 1949, es van emetre 315 enregistraments en 16 idiomes en 52 països. "Els oients dels cinc continents poden sentir la veu de la UNESCO", va dir El Correu de la UNESCO en la seva edició de setembre de 1949.

La vigília de la seua desaparició el 1997, la ràdio de la UNESCO encara produïa una vintena de programes en anglès, francès, espanyol i rus. Els milers de documents sonors produïts al llarg dels anys s'estan digitalitzant, donant a aquests enregistraments una segona vida. Uns 1.639 documents d'àudio ja estan disponibles en línia al lloc web Numériser notre histoire commune de la UNESCO.

Uns oients s'han convertit en actors de la seva ràdio

Gràcies a les xarxes socials, ara tenim l'oportunitat de comentar i fins i tot influenciar els programes de ràdio. Però aquesta participació ciutadana té un revés: permet a les grans empreses tecnològiques recopilar dades lucratives sobre el nostre comportament.

Tiziano Bonini

"El gran fracàs de la ràdio ha estat perpetuar la separació primordial entre els productors i els seus oients, en contradicció amb les seves bases tècniques [...]. Cal que els oients passin a ser els testimonis de les entrevistes i de les tertúlies i que puguin fer sentir la seva veu", va escriure Walter Benjamin. Gairebé 70 anys després, la ràdio que demanava el filòsof i crític d'art alemany, o sigui, una eina que reduïx la distància entre el presentador i l'oient, està apareixent gràcies a les xarxes socials.

Avui s'ha d'entendre l'audiència d'una emissora de ràdio com la suma dels seus oients i dels que la segueixen a les xarxes socials. Aquests últims estan connectats entre ells i amb el presentador dins d'una xarxa: l'encreuament de la ràdio i les xarxes socials remodela no només la relació vertical entre el presentador i els oients, sinó també la relació horitzontal dels oients entre ells.

De fet, mentre que l'audiència de la ràdio FM o digital, mesurada pels mitjans tradicionals, constitueix el capital econòmic d'una emissora, els seus oients a les xarxes socials són avui el seu capital social real, el seu capital "físic". És cert que les xarxes de fans no creen cap valor econòmic tangible com ja ho fa l'audiència radiofònica, però sí que generen un important capital de notorietat. La crisi de la publicitat tradicional hauria de comportar un augment i una millora de les eines de capitalització d'aquesta audiència connectada.

Ciudadans reporters

Si bé les xarxes socials han contribuït a ampliar l'audiència de la ràdio, també han permès donar veu als oients, fins i tot fora dels horaris del programa. Durant els grans esdeveniments, poden convertir-se en ciudadans reporters en realitzar, amb els seus telèfons intel·ligents, gravacions d'àudio i vídeo i enviar-los a les emissores de ràdio, compartint-los a Twitter o YouTube.

De fet, els oients es converteixen en protagonistes en tota regla de la seva ràdio. Així és com a Itàlia l'emissora de servei públic Radio 3 de la Rai s'ha creat un ampli cercle de seguidors a Twitter, que comenten les seves emissions de manera activa i amb passió. Cada matí, durant la tradicional revista de premsa d'aquesta antena, poden comptar amb un auditor que, de manera voluntària, emetrà en directe a Twitter totes les notícies escoltades a la ràdio, assegurant així un accés fora de programa a la majoria de la informació del dia. Un altre exemple: a França, Émilie Mazoyer, llavors presentadora de la cadena de ràdio pública Le Mouv', havia establert el 2011 amb els seus oients i subscriptors a Twitter la llista de reproducció del seu programa, la "TweetListe".

Ara els oients també poden enviar a les emissores missatges d'àudio gravats, que els presentadors filtren, seleccionen, processen i editen abans d'afegir-los als seus programes. Un programa del servei públic italià fins i tot recopila les històries de vida dels seus oients a través de les xarxes socials per tal de realitzar "docuficcions": entre el 2015 i el 2019, Rai Radio 2 va emetre un programa anomenat Pascal, que demanava als oients relatar per escrit un episodi significatiu de la seva existència.

Els oients s'expressen més i són més "sorollosos" que en el passat perquè produeixen més contingut, sigui en format àudio, vídeo o escrit. Però aquest augment de la participació cívica dels oients en la producció de ràdio no deixa de tenir conseqüències.

Intensificació de la recollida de dades

Perquè aquest acoblament de les ràdios i les xarxes socials també ha generat una "dataficació" més gran dels oients, és a dir, una intensificació de la recollida d'informació sobre aquells que es connecten a través de les xarxes socials. Tot el contingut que utilitza aquest canal es mesura i s'analitza, i es converteix en una sèrie de dades, que s'utilitzaran per a l'anàlisi predictiva del comportament dels usuaris.

Si, en el passat, el que es comercialitzava i es venia als anunciant era l'atenció dels oients, avui són les dades i els continguts dels usuaris que es converteixen en mercaderia. Això representa un autèntic tresor per als propietaris de xarxes socials, encara més perquè s'adquireix gratuïtament: no es paga cap compensació als oients pel que produeixen en benefici de les empreses tecnològiques propietàries d'aquestes plataformes i les emissores de ràdio tampoc accedeixen a aquestes dades.

Avui en dia, som cada cop més els que escoltem la ràdio en un telèfon intel·ligent, un dispositiu de streaming o un ordinador, i totes aquestes interaccions passen per un teclat o una pantalla tàctil. Escoltar contingut de ràdio ja no és només una activitat només auditiva o una visual, sinó que és cada cop més tàctil: toquem una pantalla per obrir una aplicació que ens permet escoltar, en directe o sota demanda, el nostre programa de ràdio favorit.

Totes aquestes activitats tàctils generen una nova massa de dades extremadament lucratives per a les xarxes socials. La frontera entre els avantatges del compromís emocional que la ràdio continua oferint i l'explotació d'aquesta relació per les xarxes socials es difumina: alhora que ens permet connectar amb els altres oients del mateix programa de ràdio a les xarxes socials, ens converteixen en mercaderies, i el nostre amor a la ràdio es converteix en una maina per uns altres.

Les dades afectives (comentaris, estats emocionals, emoticones, likes) que produïm a les xarxes socials són tots indicadors del nostre comportament futur. És també per aquest motiu que avui en dia, més que mai, les emissores de servei públic i les ràdios comunitàries són importants perquè ofereixen una participació encara real dels oients, lluny dels circuits de la mercantilització.

A la secció d'Estudis sobre Mitjans de Comunicació i Informació del Departament de Ciències Socials, Polítiques i Cognitives de la Universitat de Siena (Itàlia), **Tiziano Bonini** és encarregat de curs i realitza investigacions sobre els punts de contacte entre la ràdio, Internet i les xarxes socials.

“ En el passat, el que es comercialitzava i es venia als anunciant era l'atenció dels oients. Avui, són les dades i els continguts dels usuaris que es converteixen en mercaderies ”

© Lauren Simkin Berke

La ràdio de nit

una finestra a la intimitat

Amb un to més suau i lliure que els programes diürns, les retransmissions nocturnes han estat durant molt de temps el lloc privilegiat de les confidències lliurades en l'anonimat de la nit. De vegades propícies per a la imaginació i la solitud, són per als oients una veu tranquil·litzadora que sembla parlar-se a si mateixa. Però avui estan donant pas a programes més barats.

Marine Beccarelli

"La ràdio és, en certa manera, la humanitat que es parla a ella mateixa, que s'adreça a ella mateixa dia i nit", va escriure Jean Tardieu el 1969. De fet, aquesta humanitat de la qual parla el poeta francès va tardar a començar a adreçar-se a ella mateixa a la nit.

A principis de la dècada de 1920, quan van aparèixer les primeres emissores de ràdio, només van emetre unes hores al dia, abans que les programacions s'expandissin progressivament fins a omplir la major part del dia. Però les emissions s'aturaven al vespre. Fins a finals dels anys trenta, només hi havia algunes nits excepcionalment animades a la ràdio: les de Nadal o de Cap d'Any, en particular, durant les quals els programes festius i musicals continuaven més enllà de l'horari habitual.

Tanmateix, la ràdio potser no s'escolta mai millor que durant les hores nocturnes, quan l'oient està més disponible, més sol, menys molestat per les sol·licituds externes. A les fosques, el so es desplega: "Confiem preferiblement en l'oïda²", com escriu el filòsof francès Michaël Foessel.

Convertida durant la dècada del 50 en un objecte de consum corrent, la ràdio s'instal·la de manera duradora a la majoria de les llars i comença a ocupar els vespres. Als Estats Units, des de finals dels anys quaranta, les emissores de ràdio van oferir programes nocturns, destinats a despertar la gent. A "Lonesome Gal", una presentadora anònima xiuxiuejava dolces paraules a les orelles dels oients.

Una veu per als treballadors de la nit

A Europa, es crean les primeres emissions regulars de ràdio nocturna a la dècada de 1950. La primera d'aquest tipus - "Notturmo dall'Italia" - es llança a Itàlia el 1952. Es tracta d'un programa d'acompanyament essencialment musical dirigit a la gent de la nit: camioners i guàrdies nocturnes, forners i tipògrafs, infermeres o insomnes.

El 1955, l'emissora francesa Paris Inter llança el programa "Route de nuit". L'aparició molt recent de la ràdio dins el cotxe, unida al desenvolupament de la circulació dels vehicles, permet acompanyar els oients a la carretera, perquè no s'adormin al volant. Però molt ràpidament, les cartes dels oients mostren l'èxit d'aquests programes. I la seva popularitat va molt més enllà dels conductors o dels treballadors nocturns. Insomnes, noctàmbuls, estudiants, artistes, gent gran escolten els programes de la nit. El transistor, que permet individualitzar l'escolta en portar la seva ràdio personal al dormitori, també fomenta el desenvolupament de programes més diversificats.

Els programes nocturns aviat revelen els rumors sorollosos i festius de la nit (en programes emesos des d'un bar per exemple), però també creen un ambient íntim de tranquil·la discussió. Els programes de confidències nocturnes dels oients es creen als Estats Units als anys seixanta, amb els programes de Herb Jepko.

A França, si des del 1967, a la ràdio privada RTL, el programa de Mènie Grégoire dona veu a les dones a la tarda sobre temes íntims, la ràdio de confidències adopta una altra dimensió a la nit, a partir del 1975 a l'antena Europe 1 amb "Ligne Ouverte" de Gonzague Saint-Bris, i, del 1977 al 2006, a la ràdio pública France Inter amb "Allô Macha" de Macha Béranger.

1. Jean Tardieu, *Grandeur et faiblesse de la radio*, París, UNESCO, 1969, p. 22.

2. Michaël Foessel, « Quand la nuit s'éteint », *Esprit*, n°393, març-abril 2013, p. 12.

☞ La ràdio potser no s'escolta mai millor que durant les hores nocturnes, quan l'oient està més disponible, més sol.

© Arnaud Brihay

En aquests programes, els oients poden trucar a la centralita de les emissores de ràdio, en aquelles hores en què la solitud es fa més apressant, i les angoixes s'alliberen. Aquest tipus de programes nocturns s'ha estès progressivament per tot el món, fins al punt d'aparèixer com l'essència mateixa de la ràdio nocturna: un lloc d'escolta i confidència. A més, quan encara existeixen, aquests programes de paraula són els que es mantenen en antena.

La fi del monopoli de la paraula nocturna

La ràdio nocturna, més lliure, menys subjecta a restriccions, també és més propícia a la creació radiofònica. Així és com es van engegar programes inventius i pioners a la nit, en una llibertat de to i forma gairebé total, en contrast amb els programes del dia. És el cas, per exemple, de les "Nuits magnétiques", a partir de 1978 a France Culture, que barrejaven les paraules íntimes de personalitats amb les de persones anònimes, en un ambient sonor experimental i musical, sovint psicodèlic. Al mateix temps, les ràdios pirates franceses també utilitzaven àmpliament la nit per emetre i eludir el monopoli estatal de la ràdio establert el 1945, inspirant-se en les ràdios pirates britàniques o italianes, com Radio Alice a Bolonya.

Però l'edat d'or de la ràdio nocturna sembla molt lluny. L'arribada de la televisió ininterrompuda de finals de la dècada de 1980 va contribuir a reduir la importància i l'efervescència dels programes de ràdio nocturna, que fins aleshores havien tingut el monopoli de la paraula nocturna. Encara més, amb l'arribada d'Internet i el desenvolupament dels podcasts a mitjans de la dècada del 2000, ara podem escoltar una ràdio a la carta, desconnectada del temps real.

Per motius pressupostaris, les emissores de ràdio van optar per substituir les seves transmissions en directe després de mitjanit per música automàtica o reposicions del dia anterior. Amb tot, durant la nit, les veus de la ràdio oferien una presència als oients, una companyia que les possibilitats de comunicació que proposen Internet i les xarxes socials no ha substituït. La sobreabundància d'imatges a la televisió o en línia també contrasta amb l'absència d'imatge de la ràdio, que requereix la imaginació dels oients i procura sensacions especialment fortes a la nit, donant-los la sensació que les veus que emanen de l'emissora només s'adrecen a ells sols.

Algunes emissores de ràdio encara ofereixen programes nocturns en directe. És el cas de Radio 3, una emissora del servei públic espanyol, que convida els seus oients a explorar temes relacionats amb la nit a "Todos somos sospechosos", o també BBC 5 live, amb el programa "Up all night", en què Rhod Sharp rep convidats entre la una i les cinc del matí. Algunes webràdios i fins i tot una aplicació - Call In the night - el principi de la qual és fer que els oients parlin dels seus somnis, encara ocupen el segment de la nit. Al cap i a la fi, qui ha dit que la nit es per dormir?

Doctora en història contemporània, Marine Beccarelli és autora d'una tesi sobre la ràdio nocturna a França i col·labora a la ràdio pública France Culture.

 Foto de Macha Béranger, animadora d'un programa de nit a France Inter, feta en un estudi de la "Maison de la Radio". París, 1999.

© Mat Jacob/Tendance Floue

Una **VEU** que no es veu

Privat d'imatge, l'oient confia en el poder evocador de la veu per submergir-se en la narració radiofònica, creant de pas representacions mentals que faciliten la concentració en allò que es diu.

Emma Rodero

Sentir a parlar un presentador suscita una allau d'emocions, sentiments i imatges mentals en què un oient es basa inconscientment per imaginar-se els trets del locutor i representar-se les seves paraules. Com més nombroses i vives siguin aquestes representacions, o imatges mentals, més ric és el seu processament cognitiu. La veu de ràdio forma una empremta auditiva precisa en la ment de l'oient, formada tant per una representació física i psicològica del locutor, com pel contingut del missatge.

Quan escolta la ràdio, l'oient sent que està en contacte amb el locutor, s'endinsa en les seves paraules. Aquest vincle, aquesta immersió, es produeix a nivell psicològic. L'oient sent una sensació de benestar en establir un vincle fort amb l'amfitrió de la ràdio i en implicar-se en la seva història.

Així, l'oient dedueix diferents característiques de l'animador. Els estudis han demostrat que els oients tenen una capacitat única de reconèixer certs trets, com ara l'edat, el sexe, l'alçada i el pes, tot i que els dos últims són més difícils de detectar.

Forjar una imatge mental

Quan escoltem una veu, dibuixem en la nostra ment un retrat físic precís del seu propietari en funció de determinades característiques. Durant un estudi que vaig realitzar el 2013 amb Olatz Larrea, un grup de participants va escoltar una notícia emesa a la ràdio i llegida per diverses persones. Un altre grup va escoltar aquestes mateixes veus després de veure una fotografia dels locutors. El 73% d'ells van dir que estaven influïts pels retrats que havien vist abans. Van afirmar que eren menys capaços d'utilitzar la seva imaginació i es van sentir condicionats per aquestes imatges.

En els dos grups, els oients es van representar els locutors mentalment, però de manera diferent. En el grup que només va sentir les seves veus, el 39% es va imaginar el locutor mentre que van ser el 18,5% en el segon. Els participants del primer grup van estar més atents i centrats, i el més important, van retenir millor la informació.

Aquesta construcció de la imatge mental està fortament associada als estereotips que transmeten els mitjans de comunicació, en particular el cinema. Així doncs, el dolent d'una pel·lícula sempre té una veu baixa i ronca. Quan sentim la veu d'un locutor de ràdio, tots ens imaginem les mateixes característiques físiques. Si la veu és feble i aguda, imaginem una persona petita; si és sensual i seriosa, imaginem una persona atractiva, encara que aquesta associació no sempre es correspon amb la realitat. I molts oients estan sorpresos quan veuen un locutor de ràdio ...

Les característiques que deduïm del timbre d'una veu depenen principalment d'un criteri particular: la tessitura, o registre de la veu, un element fonamental pel que fa a la percepció. Una veu alta s'associa normalment amb un estat d'ànim positiu, com ara l'eufòria, l'excitació o l'alegria, però també amb un estat d'alerta, com la por o el nerviosisme.

Les veus greus són més creïbles

A la ràdio, el nostre estudi mostra que els oients perceben les veus altes com a tenses, distants, fredes i febles. Una veu profunda sovint s'associa amb una presència física robusta, alta, una certa corpulència i un cabell fosc. Però el factor essencial, que justifica la preferència de l'oient per les veus greus, és que aquestes últimes transmeten un sentiment de credibilitat, maduresa i dominació.

Segons un estudi de Klaus R. Scherer publicat el 1995 a *Journal of Voice*, quan un oient sent la veu d'un presentador, pot deduir-ne la personalitat i l'estat afectiu o emocional amb un 65% de precisió. Les nostres veus donen informació sobre la nostra personalitat. Així, les persones amb un flux de parla molt ràpid se solen percebre com a nervioses o extravertides, mentre que les que parlen amb veu tènue es consideren tímides.

➔ *Privat d'imatge, l'oient confia en el poder evocador de la veu per submergir-se en la narració radiofònica.*

© Serge Picard/Agence VU

“ L'oient utilitza les característiques de la veu per fer-se una imatge a la seva ment ”

La manera en què els presentadors de ràdio utilitzen la seva veu te, per tant, una forta influència en les emocions i les intencions que es transmeten. Es tracta de la prosòdia, o melodia del discurs, una combinació hàbil d'entonació, accent, ritme de parla i pauses marcades. En aquesta matèria, la primera regla per a un presentador de ràdio és evitar extrems: la monotonia (marcada per unes modulacions febles, amb una tessitura baixa) i la sobreexcitació (moltes inflexions agudes). Un to monòton provoca directament una pèrdua d'atenció en l'oient. En canvi, un to sobreexcitat, excessivament enfàtic, segueix una melodia aguda i ascendent, que es repeteix a intervals regulars. Aquesta entonació s'utilitza àmpliament en els anuncis de ràdio i els butlletins informatius.

Lluny d'aquests dos extrems, la millor estratègia consisteix a modular els seus efectes, iniciant una frase amb un to alt per atraure l'atenció de l'oient, després acabant-la amb veu profunda, per emfatitzar la informació essencial.

Gràcies a un entrenament de veu adequat, els locutors de ràdio poden crear, en la ment dels seus oients, unes imatges detallades, unes impressions, i transmetre les intencions i emocions que volen provocar. Així, només ens hem de deixar portar per la seva veu per compondre representacions mentals en la nostra imaginació, per sentir emocions intenses i submergir-nos completament en el relat.

Professora, investigadora del Departament de Comunicació de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona (Catalunya, Espanya), **Emma Rodero** hi dirigeix el laboratori de psicologia dels mitjans. També és directora del CCLab, per a la millora de les competències en comunicació, a la Barcelona School of Management.

Les dones i la ràdio: en plena sintonia

Kristin Skoog

El setembre del 2019, la BBC va publicar al seu lloc web la història de Sediqa Sherzai. Fundadora i redactora en cap de Radio Roshani, va crear l'emissora el 2008 a la ciutat de Kunduz, al nord de l'Afganistan. Malgrat les amenaces de mort i altres dificultats relacionades amb la guerra, l'emissora, dirigida per una majoria de dones, continua emetent i obre l'antena per a les dones, proporcionant-los una important plataforma pública. Ràdio Roshani és un exemple perfecte de la forta relació entre les dones i la ràdio.

Des dels anys vint, quan va entrar a les llars, la ràdio ha proporcionat un espai a les dones on podien fer-se sentir, tant en sentit propi com figurat, en un entorn sonor majoritàriament masculí. La ràdio ha reunit, ha creat vincles i ha desdibuixat els límits entre l'àmbit públic i el privat, dirigint-se a les mestresses de casa, les treballadores, les consumidores i les ciutadanes. En nombrosos països, l'aparició de la ràdio a la llar també va coincidir amb l'assoliment del dret a vot de les dones.

En un entorn sonor dominat pels homes durant molt temps, les dones van tardar a fer-se un lloc a la ràdio. Tanmateix, oients assídues des del primer moment, van contribuir a donar forma a la història d'aquest mitjà.

Històries oblidades

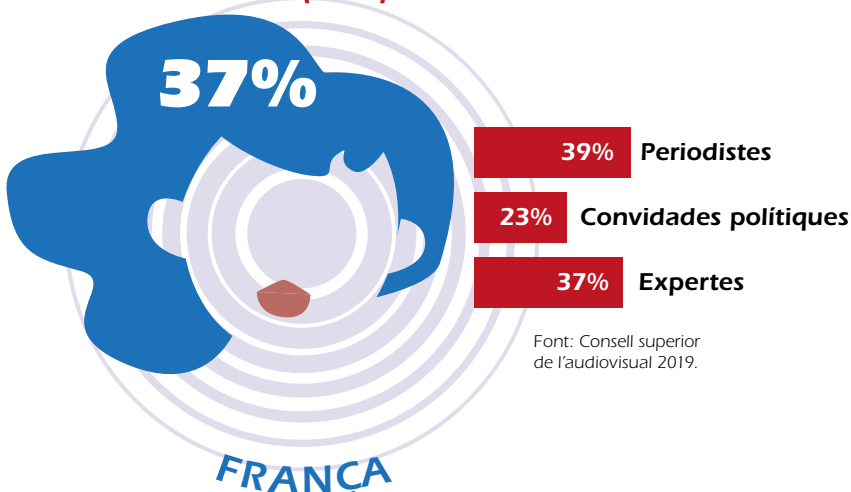
Actualment, cada cop hi ha més investigació històrica sobre aquest tema. Estudis centrats en la situació a l'Argentina, Austràlia, Alemanya, Estats Units, Turquia i Suècia han reintroduït les dones en la història de la radiodifusió. Han permès treure a la llum històries que havien sigut marginades i sovint silenciades de dones a la ràdio. També van observar els principals desenvolupaments que van marcar la programació per a dones, sobretot les successives redefinicions del controvertit terme de "temes femenins", i van destacar els debats sobre les veus de les dones, en antena i fora d'antena. Aquests treballs mostren com aquesta relació ha acompanyat els processos de democratització i modernització.

A banda i banda de l'antena, les dones van tenir un paper fonamental en el desenvolupament general de la ràdio i de les pràctiques de radiodifusió, sobre les que van influir fortament. Els formats i gèneres dels programes que avui es donen per descomptat, incloses les telenovel·les i els programes d'entrevistes, van ser dissenyats per a una audiència femenina. Als Estats Units dels anys trenta, on predominava la ràdio comercial, les oients van tenir un paper important com a consumidores, convertint-se en un grup objectiu dels anunciants i patrocinadors.

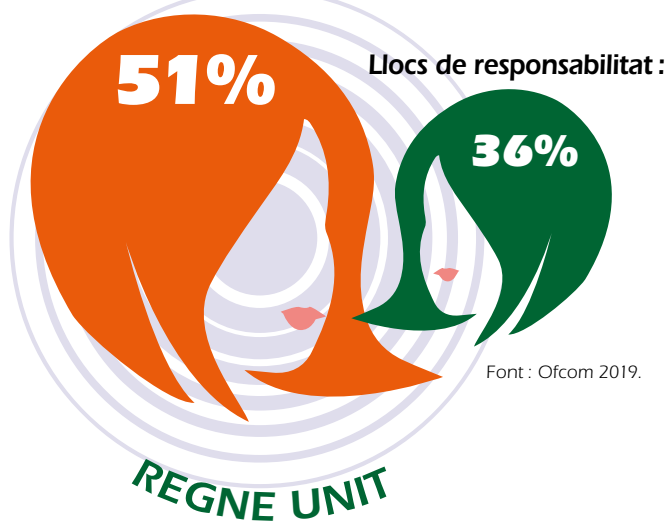
Els programes emesos durant el dia es van qualificar fins i tot com a "femenins" i les telenovel·les aviat es van imposar a les ràdios. Segons Michele Hilmes, professora d'estudis mediàtics i culturals i especialista de la ràdio als Estats Units, aquestes telenovel·les es van convertir ràpidament en espais per a dones. Demostra que, "a l'emparrat del dia", van començar a tractar dels problemes i preocupacions als que s'enfrontaven les dones nord-americanes durant els anys trenta i quaranta.

Observem una evolució similar en els programes de tipus magazín. El programa britànic "Woman's Hour", emès a la BBC el 1946, estava dirigit a les mestresses de casa. Aquest programa, que, en un primer moment, es va centrar en el paper i les responsabilitats domèstiques de les dones, va evolucionar ràpidament cap a una evocació dels seus drets polítics i socials. Molt aviat, "Woman's Hour" va tocar, per exemple, temes sensibles i tabú, com la menopausa o les relacions íntimes en el matrimoni.

Presència de les dones en antena (2018)

Percentatge de dones que treballen a la ràdio :

Reporteres et pioneres

Algunes dones també van contribuir al desenvolupament de formats nous, sobretot documentals socials. Podem citar l'exemple d'Olive Shapley (1910-1999), que es va incorporar a la BBC el 1934, on va ser l'encarregada d'organitzar el programa "Children's Hour". La depressió dels anys trenta havia submergit moltes regions del Regne Unit en la pobresa, particularment la de Manchester. Olive Shapley va fer servir les furgonetes de gravació mòbils per recórrer la regió i entrevistar la gent a casa seva, al carrer o a la feina. Els seus documentals eren avantguardistes, des d'un punt de vista tècnic i temàtic. Poc abans de l'inici de la Segona Guerra Mundial, va produir un programa anomenat "Miners' Wives" [Dones de miners] que explorava l'estil de vida de les dones a dos pobles miners, un al comtat de Durham a Anglaterra, l'altre a prop de Béthune a França. "Miners' Wives" va ser després traduït i difós al servei de la BBC francesa durant la guerra.

Va ser també durant la Segona Guerra Mundial quan van aparèixer les primeres corresponsals de guerra femenina. La periodista de ràdio nord-americana Betty Wason (1912-2001) va viatjar primer a Europa en representació de Transradio Press Service, una agència de premsa que subministrava informació a les emissores de ràdio. Després va ser contractada per CBS, que li va encarregar que cobrís l'actualitat dels combats a Noruega, després a Grècia. Tot i això, se li va demanar ràpidament que trobés un home per llegir els seus informes en antena. En aquella època, es va considerar que la veu de les dones no s'adaptava a aquest tipus d'informació.

Més tard, Betty Wason comentaria: "Deien que les dones no eren prou convincent

o no eren prou competents per abordar qüestions greus."

Audrey Russell (1906-1989) és una altra pionera de la ràdio: primera corresponsal de guerra femenina a la BBC, va realitzar reportatges i entrevistes entre 1941 i 1945. Es va interessar principalment per l'experiència dels civils durant la guerra, particularment l'impacte del foc d'artilleria a Dover i Folkestone. No obstant això, la seva condició de dona va impedir que informés de la guerra en primera línia, un domini reservat per als seus homòlegs masculins. Malgrat els obstacles que van trobar totes dues, Betty Wason i Audrey Russell tenen en comú que van qüestionar un espai dominat per les veus masculines.

Durant la guerra, la ràdio va tenir un paper important a l'hora de proporcionar suport moral a nivell nacional, però també com a vehicle de propaganda a l'estranger. Com que els recursos provinents d'Amèrica Llatina, com el cautxú i el petroli, eren crucials per a l'esforç de guerra dels Estats Units, van dissenyar uns programes de ràdio dedicats a mantenir bones relacions amb els habitants i combatre la propaganda nazi a la regió. Els estudis demostraven que estaven especialment dirigits a les oients llatinoamericanes perquè eren vistes com a elements essencials dels valors familiars.

La idea que la ràdio podia unir les dones més enllà de les fronteres nacionals es va desenvolupar després de la guerra. Va estar al darrere de la creació de l'Associació Internacional de les dones de la ràdio (IAWR) el 1951 (la T de televisió es va afegir el 1957). La IAWRT, que encara existeix avui dia, va ser fundada per promoure la pau reunint dones del sector de la radiodifusió per compartir idees i informació. Va ser creada per la feminista i historiadora de l'economia neerlandesa Willemijn (Lilian)

“ Des dels anys vint, la ràdio ha proporcionat un espai a les dones on podien fer-se sentir, tant en sentit propi com figurat ”

Hendrika Posthumus-van der Goot (1897-1989). Avui, la IAWRT és una xarxa mundial amb membres provinents de 54 països, que recalca la igualtat de gènere i treballa per donar suport i millorar el paper i la participació de les dones en els mitjans de comunicació.

Feminisme i ràdio

L'evolució de la programació de ràdio per a dones sovint ha estat estretament relacionada amb el moviment feminista. Així, a finals dels anys quaranta i cinquanta, el programa "Woman's Hour" estava associat a diversos grups de dones del Regne Unit, i la primera formació de la IAWRT va estar íntimament vinculada al moviment feminista internacional a través del Consell Internacional de la Dona.

Pot ser que les seves protagonistes no s'autodefinien com a "feministes", però és clar que ho eren en molts aspectes. El Dia Mundial de la Ràdio de 2014 va ser una oportunitat per celebrar les dones a la ràdio i l'autonomització de les dones, però també per notar que la igualtat de gènere continua sent un repte als mitjans de comunicació. El projecte feminista, però, es troba darrere de diverses emissores de ràdio militants.

“ A banda i banda de l'antena, les dones van jugar un paper fonamental en el desenvolupament general i les pràctiques de la ràdio, sobre les que van influir fortament ”

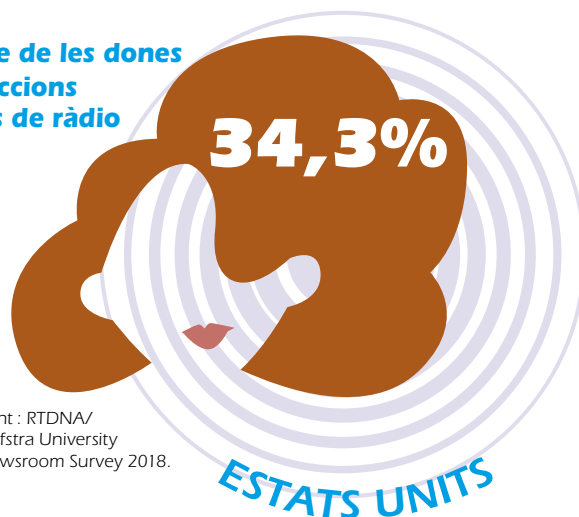
RadiOrakel, creat a l'octubre de 1982 a Oslo (Noruega), es presenta sovint com la primera emissora de ràdio feminista del món. S'ha assignat la missió de formar dones en àrees com el periodisme radiofònic i l'enginyeria del so. Així, l'emissora dóna suport activament a les entrevistes de dones i per dones. Com a mínim la meitat de la música programada ha d'estar composta o interpretada per dones.

Les emissores de ràdio comunitàries també proporcionen un espai important per a l'autonomització de les dones. Sovint descrites com el "tercer" model de ràdio, perquè representen una alternativa a la ràdio pública i comercial, són generalment sense ànim de lucre, gestionades per voluntaris i al servei de les comunitats locals sovint ignorades pels mitjans de comunicació tradicionals. Tal com va assenyalar Caroline Mitchell, professora associada de ràdio a la facultat d'arts i indústries creatives de la Universitat de Sunderland (Regne Unit) i cofundadora de Fem FM, la primera ràdio britànica per a dones, la ràdio comunitària ofereix "un espai de representació, participació i resistència de les dones".

Aquesta relectura del paper que han jugat les dones en antena i com a oients ofereix una nova perspectiva sobre la història d'aquest mitjà. Si deixem de banda les diferències òbvies entre Radio Roshani a l'Afganistan, les telenovelles emeses als Estats Units als anys trenta o la cadena militant noruega RadiOrakel, aquest mitjà sembla ser una tribuna que les dones, seguint unes modalitats que han variat en el transcurs del temps, van fer seva molt aviat.

Professora d'història dels mitjans de comunicació a la Universitat de Bournemouth (Regne Unit), **Kristin Skoog** ha dedicat moltes obres al paper que juguen les dones en la història de la ràdio.

Percentatge de les dones en les redaccions d'emissores de ràdio

Font : RTDNA/
Hofstra University
Newsroom Survey 2018.

La ràdio i la UNESCO, una història llarga

Des de la primera Conferència General de la UNESCO de 1946, ja es va esmentar la ràdio. Julian Huxley, primer director general, la va descriure aleshores com "un instrument capaç de traspasar les barreres nacionals, allà on qualsevol altre intermediari fallaria", és a dir, el vector ideal per promoure la pau i la comprensió mútua dels pobles.

Lleugera, mòbil i capaç de prescindir de l'electricitat, la ràdio també juga un paper fonamental en els conflictes armats i les catàstrofes naturals. De fet, des de fa més de 70 anys, la UNESCO promou aquest mitjà de comunicació local per excel·lència, que permet crear vincles, parlar amb el màxim de persones possible, arribar a poblacions vulnerables i cobrir zones remotes alhora que ajuda la llibertat d'expressió i d'informació.

L'Organització dona suport, des de fa temps, a les estacions de ràdio comunitària i treballa per reforçar les emissores de ràdio locals mitjançant les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC). Gràcies al finançament de Suècia, va ajudar 59 ràdios locals a deu països africans (Sud-àfrica, Burundi, Kenya, Lesotho, Namíbia, República Democràtica del Congo, Uganda, Rwanda, Tanzània i Zàmbia) entre el 2012 i el 2018. Aquest projecte a llarg termini tenia com a objectiu principal millorar la qualitat de la programació, reforçar les competències dels periodistes i dels tècnics, oferir formacions sobre l'ús de les TIC o ajudar a millorar la cobertura geogràfica gràcies a una xarxa de corresponals locals.

A l'Afganistan, la UNESCO va ajudar a renovar l'equip del canal de ràdio i televisió educatiu ERTV i a produir programes des de 2007. Més recentment, l'oficina de la UNESCO de Beirut va implementar unes formacions en edició i radiodifusió dirigides a joves sirians que han fugit al Líban, en el marc del programa "Fomentar la llibertat d'expressió, particularment a la regió dels Estats àrabs", finançat per Finlàndia i Suècia.

Mark Tully

Ilegenda de la ràdio a l'Índia

Durant més d'un quart de segle, Mark Tully va ser una de les veus més escoltades a l'Índia. Fins a mitjans dels anys noranta, aquest reporter de la BBC va cobrir tots els esdeveniments importants que han marcat la història recent del país. També testimonia un moment en què la ràdio era un mitjà privilegiat per arribar a les masses, quan les comunicacions telefòniques eren aleatòries i es feien enregistraments a cintes magnètiques que s'havien d'enviar a les redaccions

Sébastien Farcis,
corresponsal a New Delhi

Desembre de 1992: la mesquita de Babri, que data del segle XVI, a Ayodhya, acaba de ser enderrocada per uns extremistes hindús, que mantenen que es va construir sobre un antic temple hindú. Milers de persones arrasen els carrers d'aquesta ciutat de l'est de l'Índia i ataquen els periodistes que cobreixen aquest moment tan dramàtic de la història del país, destruint totes les càmeres. Es van centrar especialment en un periodista estranger. La multitud el crida pel seu nom: és Mark Tully, corresponsal de la British Broadcasting Corporation (BBC) a l'Índia i Àsia del Sud. Amb prou feines s'escapa del linxament. Tancat en un temple, Mark Tully serà finalment alliberat gràcies a la protecció de tres col·legues indis i a la intervenció d'un funcionari local.

Durant gairebé un quart de segle, aquest corresponsal de ràdio, de vegades també corresponsal de televisió, va haver de suportar la responsabilitat de ser una de les veus més escoltades d'aquest país de més de mil milions d'habitants. Va ser amenaçat, colpejat i expulsat de l'Índia, però sempre va tornar, i finalment no en va marxar mai.

© Parthiv Shah

 El corresponsal britànic de la BBC Mark Tully, a Nova Delhi el 1991.

“Avui encara, els indis recorden que la mort d'Indira Gandhi va ser anunciada per la BBC”

Val a dir que aquest país és una mica seu: Mark Tully va néixer a Calcuta el 1935 en una família acomodada de colons britànics. El seu pare era director d'una companyia ferroviària i un dels socis d'una hòlding que gestionava un banc, una companyia d'assegurances i plantacions de te. Després de la Segona Guerra Mundial, els seus pares l'envien a un internat al Regne Unit. Després estudia teologia a la Universitat de Cambridge abans d'entrar al seminari. "Estava pensant a convertir-me en sacerdot, però només vaig aguantar dos semestres", admet Mark Tully, ara de 84 anys, des del seu apartament al barri antic de Nizamuddin de Nova Delhi. "Era massa rebel i no m'agradava la disciplina. I era un bon bevedor de cervesa!" reconeix amb un fort accent britànic i un somriure contingut.

Retorn a l'Índia

La seva carrera periodística el torna a portar a la seva terra natal. El 1965 és contractat com a administrador per l'oficina de la BBC a Nova Delhi. Però ràpidament es posa darrere del micròfon. "El meu primer reportatge va ser sobre una cursa de cotxes d'època que va finalitzar amb un picnic. Recordo que vaig gravar un maharajà que em va convidar a prendre una copa de xampany!" Torna a Londres el 1969, al capdavant del servei en hindi, i després al servei que s'encarrega de l'Àsia occidental, pel qual va cobrir la guerra d'independència de Bangla Desh, el 1971. "Vaig ser un dels primers periodistes autoritzats a entrar en aquest territori. Va ser l'esdeveniment més important de la meua carrera i el que em va fer la reputació", va dir Mark Tully.

Encara que viatgi escortat per l'exèrcit, el qual intimida algunes de les persones amb qui es troba, pot constatar l'abast d'aquesta crisi humanitària, de la qual es fa ressò principalment per telèfon. "Gravava uns quants informes en cinta mitjançant un magnetòfon Uher. Però no teníem cap manera d'enviar-los. Així que havia de portar-les amb mi a Londres.

Aleshores, ens podíem permetre el luxe de treballar amb enginyers de so, que eren autèntics mags." A sobre d'una calaixera del seu apartament, una gran foto en blanc i negre, realitzada pocs mesos després d'aquesta guerra, mostra el jove Mark Tully al costat del primer President del país, el Sheik Mujibur Rahman.

A partir de llavors, s'enlaira la seva carrera. El 1971, Mark Tully és nomenat corresponent de la BBC a Nova Delhi, encarregant-se d'una regió que engloba Pakistan, l'Índia, Bangla Desh i Sri Lanka. Conservarà aquest càrrec fins al 1994, imprimint la seva veu en la ment d'una generació d'indis. Així és com Mark Tully cobreix les diverses rebel·lions, ja siguin maoistes en diversos estats del país o sikhs al Punjab, diverses eleccions i esdeveniments tràgics com l'accident químic de Bhopal el 1984.

Des de la dècada de 1990 també dóna a veure la modernització que experimenta l'Índia i les transformacions socials que genera, observacions recollides en un llibre publicat el 2002, *India in Slow Motion*, coescrit amb la seva companya, l'autora britànica Gillian Wright.

Hi ha molts reptes tècnics per a un reporter de ràdio a l'Índia dels anys 1970 i 1980. Per a l'enregistrament de cada article sonor, l'oficina de Nova Delhi ha de reservar una trucada telefònica internacional o demanar ajuda a l'oficina de ràdio pública All India Radio (AIR), amb millors línies. Fora de la capital, l'exercici és un repte. Durant la cimera de Shimla, celebrada en aquesta ciutat de les muntanyes del nord de l'Índia on es va signar la pau entre l'Índia i el Pakistan el 1972, "la línia era tan dolenta que havíem d'enviar telegrams a Londres i ells els llegien en antena", recorda Mark Tully. Les cintes dels reportatges, sempre s'enviaven per avió.

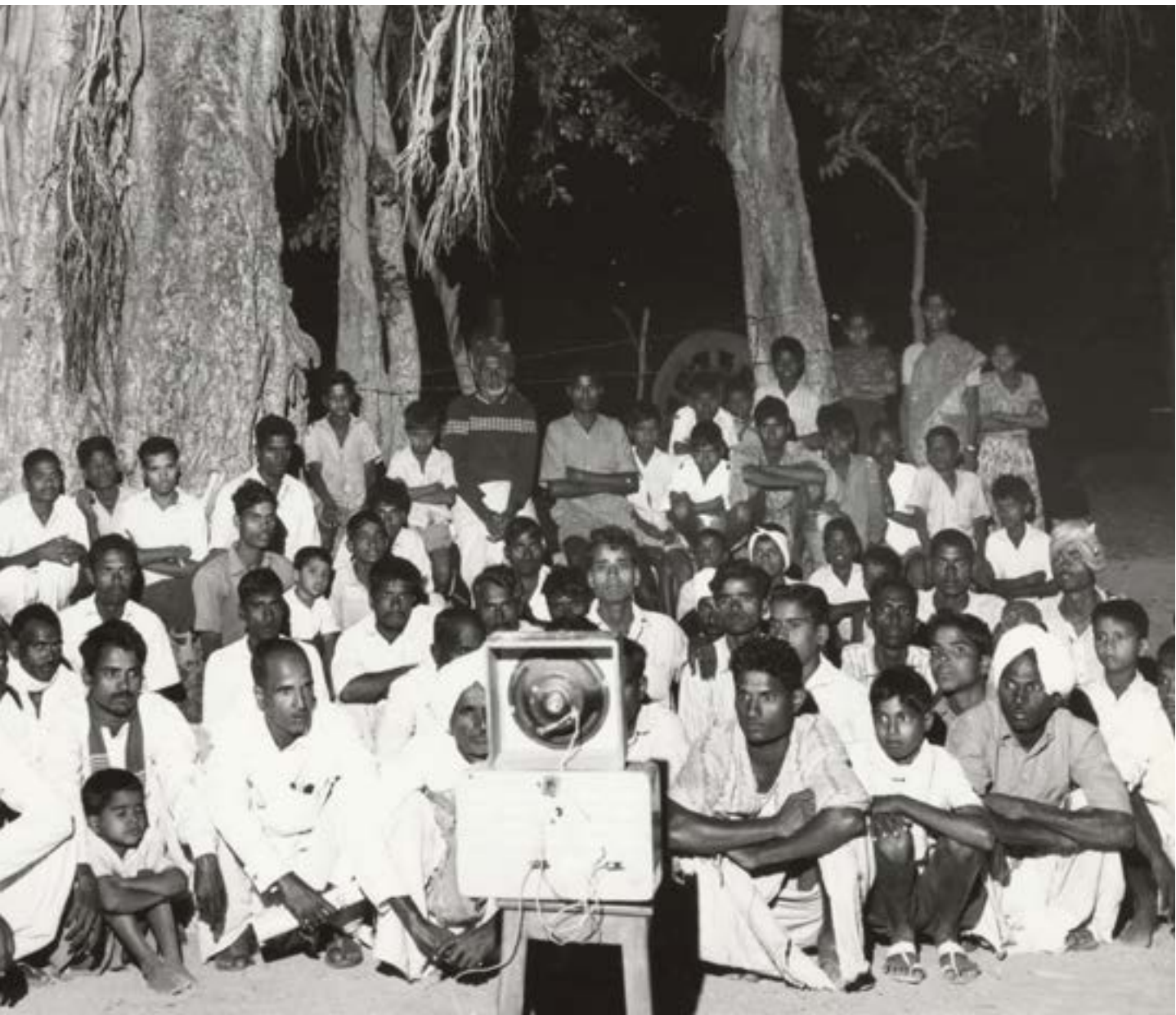
La "veu de la veritat"

En una època en què AIR, l'emissora de ràdio més gran del país, estava controlada pel govern, la BBC representava la "veu de la veritat", tal com ho descriu Madhu Jain, redactora en cap de la revista cultural *The Indian Quarterly* i corresponsal de diferents títols estrangers des de fa unes dècades. El mitjà britànic també es beneficiava de nombrosos repetidors que permetien arribar als petits pobles indis. Mark Tully era llavors una celebritat, i tot el subcontinent reconeixia la seva veu. "Els seus oients el respectaven perquè es mantenia objectiu i mesurat", analitza Madhu Jain, que el coneix bé. Recorda la seva empremta única. "Té aquesta veu particular de l'elit anglesa, amb una velocitat molt lenta, que semblaria una mica antiquada avui, que tothom parla tan ràpidament."

Al costat de Mark Tully, Satish Jacob, el seu ajudant entre 1978 i 2003, també va contribuir amplament a establir la credibilitat de l'emissora britànica. Encara que a Londres no acabava d'agradar-los a tots el seu accent indi, Satish Jacob va oferir a la BBC una de les seves millors exclusives: l'anunci de l'assassinat de la primera ministra Indira Gandhi, el 31 d'octubre de 1984. Aquest matí, informat que una ambulància havia sortit de la seva residència, va anar a l'hospital i va poder parlar amb un metge. "Em va confessar que el cos d'Indira Gandhi estava cosit a trets", recorda Satish Jacob, que ara té 80 anys. "Vaig córrer a l'oficina i vaig demanar reservar una trucada internacional. No vaig tenir temps per escriure el paper, només vaig donar la informació bruta." Indira Gandhi mor a les 10.50 hores, però la ràdio pública no anuncia la seva mort fins a les 18.00 hores, quan Rajiv Gandhi, el fill d'Indira, confirma la notícia. Encara avui, els indis recorden que la mort d'Indira Gandhi va ser anunciada per la BBC.

Mark Tully finalment dimiteix de la ràdio britànica el 1994, però es queda a l'Índia, on va presentar, fins l'any passat, "Something understood", un programa de la BBC que tracta sobre l'espiritualitat. "Estic molt vinculat a l'Índia, i és un país que, com a periodista, es mereix que lluitem per ell". El seu país adoptat li va retornar aquesta simpatia atorgant-li dues de les més altes distincions civils índies, el Padma Shri i el Padma Bhushan, alhora que la corona britànica el va elevar al rang de cavaller el 2002 per la seva contribució al periodisme. Aquestes distincions són "molestes", afirma Mark Tully. "Però encara seria més prepotent rebutjar-les". No sembla que hagin canviat aquest home humil, que segueix profundament lligat a la ràdio, aquest "mitjà extraordinari que permet parlar directament amb la gent".

 Els habitants d'un poble escolten un programa de ràdio a l'Índia, el 1967.

Burkina Faso,

un país **addicte** a la ràdio

El país se situa entre els que escolten més hores al dia la ràdio a l'Àfrica subsahariana. L'entusiasme dels burkinabés per aquest mitjà es reflecteix en la proliferació d'emissores i per la popularitat dels programes que donen la paraula als oients.

➔ *Entre els països de l'Àfrica subsahariana, els burkinabés són els que escolten la ràdio de manera més assídua. (Étude Africascope 2019).*

© UNESCO/Dominique Roger, 1971

Yaya Boudani, periodista a Burkina Faso

Instal·lada al primer pis d'un edifici de tres plantes del districte de Sanyiri, una zona popular a l'est de Ouagadougou, Radio Pulsar emet els seus programes (notícies, esports, música, entreteniment) en un radi de 45 km. El local és modest. Aquesta emissora privada només disposa de dues sales per a la producció i difusió dels seus programes.

A partir de les 7.15 hores, el periodista Hermann Naze surt en antena. De dilluns a divendres, anima el programa d'expressió directa "Hem de parlar-ne!" "Cada matí donem la paraula al públic perquè s'expressi", explica. Eleccions, terrorisme, successos, consum d'alcohol entre els joves: a l'estudi, els convidats tracten tots els temes. Els oients reaccionen en directe davant el que senten.

Proporcionar una tribuna en directe per als oients és també l'objectiu del programa "Affairage" (rumors), emès a primera hora del matí a Ouaga FM, una altra emissora privada de Ouagadougou.

"És una mena de "ràdiorealitat". Ens interessen temes candents que provoquen debats", explica Paul Miki-Rouamaba, director de les redaccions de Ouaga FM.

Total d'emissores a Burkina Faso :

47 ràdios associatives

39 emissores confessionals*

38 ràdios comercials

19 ràdios comunals

7 emissores estatals

3 ràdios institucionals

*catòliques, protestants i musulmanes

Els oients poden testificar en antena sobre situacions viscudes, denunciar problemes, però també poden trucar als responsables per obtenir respostes. "En funció dels temes que es plantegen, contactem amb personalitats susceptibles de respondre als oients", especifica el periodista.

154 emissores en activitat

Sayouba Sanfo, comerciant i bugader de Ouagadougou, escolta de sis a set emissores de ràdio cada dia. Com molts residents de la capital, de vegades participa en programes interactius per "canviar les coses". "Un dia", explica, "vaig criticar el funcionament d'un centre sanitari perquè vaig notar que les infermers tornaven a casa amb materials de treball i que el local estava molt brut. Quan se'n va parlar a la ràdio, es va prendre mesures."

La generalització del telèfon mòbil durant l'última dècada ha reforçat encara més la proximitat entre la ràdio i els oients. Fa un vint anys, només les persones amb una línia fixa podien participar en programes interactius. Ara qualsevol pot reaccionar en directe amb trucades o missatges.

L'èxit d'aquests programes participatius demostra la vitalitat del panorama radiofònic d'aquest país, que compta amb no menys de 154 emissores de ràdio en activitat, entre les quals 47 associatives, 39 confessionals, 38 comercials i 7 estatals. Segons l'enquesta Africascope publicada per Kantar el setembre del 2019, els oients Burkinabés són els més assidus dels vuit països africans subsaharians que es va prendre en compte (Burkina Faso, Camerun, Congo, Costa d'Ivori, Gabon, Mali, República Democràtica del Congo, Senegal).

El 62% de la gent d'aquests països de 15 anys i més va escoltar la ràdio diàriament el 2019. Hi van dedicar una mitjana d'1,29 hores al dia. Amb un temps mitjà d'escolta de 3 h 08, Burkina Faso se situa molt per davant dels seus veïns.

L'entusiasme dels Burkinabés per aquest mitjà no és una cosa nova. Està especialment arrelat a l'experiment de la ràdio rural, engegat als anys setanta. En un país on, als 15 anys, només el 41% dels joves sap llegir i escriure (Font: Institut d'Estadística de la UNESCO, 2018), aquest mitjà ha permès arribar a poblacions que viuen en zones allunyades de ciutats i poc alfabetitzades

L'auge de la ràdio rural

"Es va crear la ràdio rural el 1969. Es necessitava un mitjà que pogués ensenyar als agricultors nous mètodes d'agricultura", explica Seydou Drama, especialista en dret i comunicació, que ensenya ara a la Universitat "Aube nouvelle" i a l'Institut de ciències i tècniques de la informació i la comunicació de Ouagadougou.

Així és com van néixer els "ràdioclubs", uns grups per escoltar la ràdio. La gent de les zones rurals es reunia al voltant d'una ràdio per escoltar els programes. La difusió de magazins anava sempre seguida de debats. "El món rural es va identificar immediatament en aquest nou mitjà de comunicació que tractava dels seus problemes i dels idiomes que entenia", explica Mathieu Bonkougou, que va treballar durant diversos anys a la ràdio nacional de Burkina Faso.

Perquè si el francès continua sent l'idioma oficial, només l'entén realment un 20% de la població. La ràdio és també un mitjà per crear ponts entre els diferents idiomes que es parlen al país, però també entre els diferents mitjans de comunicació. Les revistes de premsa radiofòniques permeten informar sobre les notícies publicades a la premsa escrita en idiomes que la població entén i per a poblacions poc alfabetitzades.

El programa insígnia de Savane FM, una de les emissores més escoltades del país, és la revista de premsa "Sonré", presentada per Aboubacar Zida, conegut com a Sidnaba, en mooré, una de les llengües nacionals. Els periodistes es reparteixen els diaris i trien els articles a resumir i llegir en antena. "Fins i tot els que tenen un bon nivell d'estudis escolten la revista de premsa. Els permet també millorar el seu coneixement de la llengua nacional mooré", remarca Soumaïlla Rabo, el cap de redacció.

Aquest èxit de la ràdio a Burkina Faso explica potser el menor interès dels Burkinabés per la televisió. Si bé el temps dedicat a la pantalla és de quatre hores al dia, de mitjana, als països enquestats per l'estudi Africascope, els Burkinabés, ells, només li dediquen tres hores al dia.

Temps d'audiència diari a l'Àfrica subsahariana :

3h08 Burkina Faso

2h21 Mali

1h53 Senegal

1h17 Costa d'Ivori

1h17 Rep. dem. del Congo

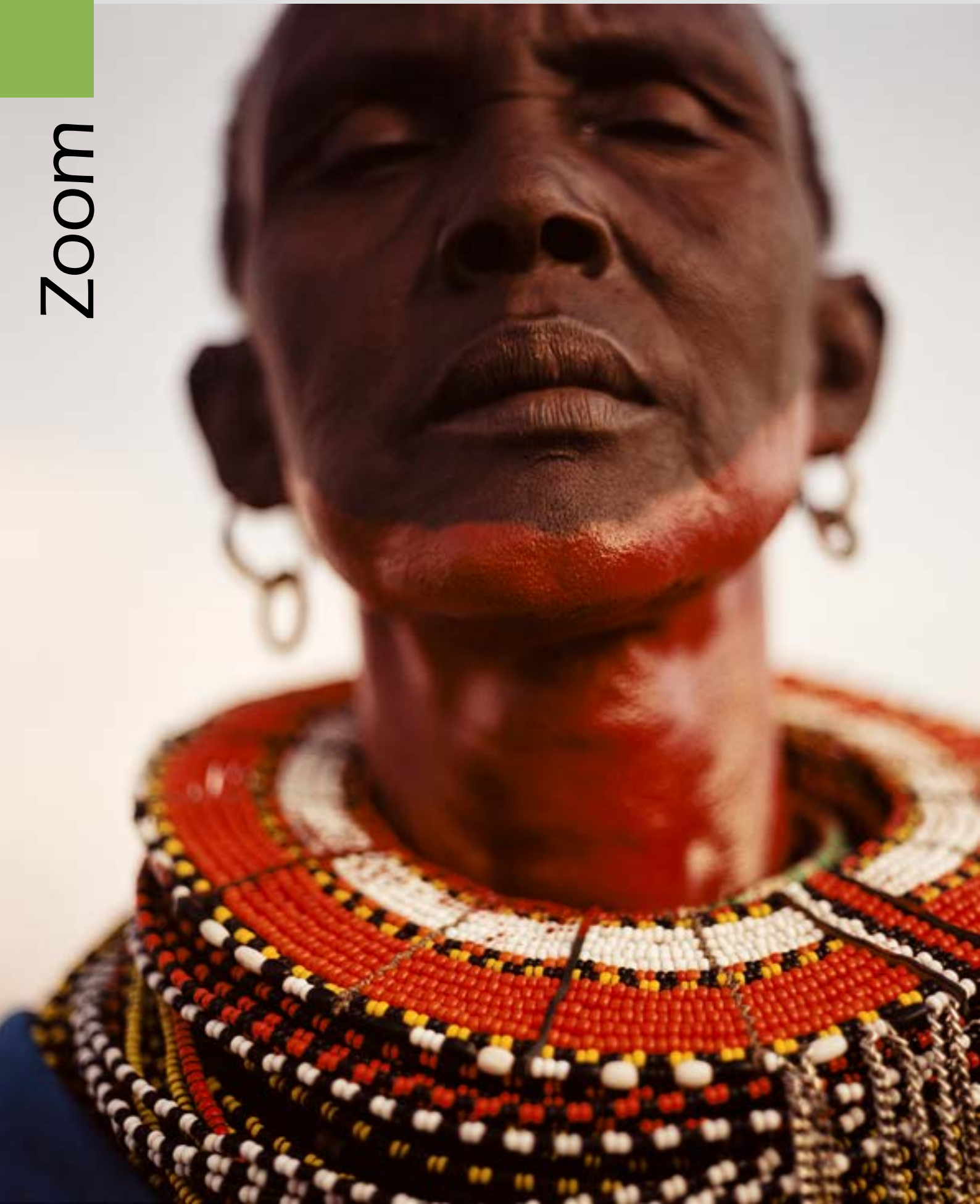
1h11 Congo

1h03 Gabon

0h56 Camerun

Font : Africascope 2019.

Zoom

Dones

poderoses

Fotografies: Nadia Ferroukhi ■ Text: Katerina Markelova

Aquest reportatge fotogràfic es publica amb motiu del Dia Internacional de la Dona, celebrat el 8 de març.

Naliapou, la degana de Tumai, un poble kenyà prohibit als homes, es prepara per a la cerimònia de la cançó als esperits cobrint-se la cara amb terra vermella barrejada amb greix animal..

El 2009, Nadia Ferroukhi se'n va per fer un reportatge a Kenya. En baixar de l'autobús, que fa una parada al mig de la sabana, la fotògrafa algerino-txeca reconeix en Mohammed, l'home que va fer de guia en un documental de televisió sobre Umoja, un poble prohibit als homes. Fundat el 1991 per dones de l'ètnia Samburu, aquest poble situat a prop del Mont Kenya, a uns 300 km de Nairobi, acull dones divorciades, repudiades o colpejades pels seus marits. El tema havia despertat la seva curiositat fins al punt que va decidir marxar al seu torn per seguir les passes d'aquestes dones que havien trencat amb el seu medi social original.

Nadada Ferroukhi, que es va criar al costat d'una germana feminista militant, fa temps que s'interessa per les dones fortes, que ocupen un lloc important a les seves comunitats. "Com a dona, naturalment m'interessa el destí de les dones. Com a fotògrafa, puc expressar una part del que estan vivint", remarca.

Després d'haver-lo trobat per casualitat, Mohammed es converteix en el seu guia. Aquest l'acompanya per contactar amb les dones d'Umoja, però la reunió no va gaire bé. Rebecca, la cap d'aquest poble que s'ha convertit en una curiositat turística a base d'exposició mediàtica, només ofereix a la fotògrafa tres dies de treball, a hores específiques i amb compensació monetària. "Quan ets fotògrafa, és important estar allà el més sovint possible perquè se n'oblidin de tu i poder captar el moment, la llum. No et pots sotmetre a uns horaris d'oficina", explica la fotògrafa que es nega a acceptar les condicions imposades.

El seu guia la porta llavors a Tumai, un altre poble de dones fundat per Chili, una antiga resident d'Umoja. "Allà, em van acollir com a una princesa, amb danses. Vaig ser la primera a fer un reportatge en aquest poble", diu Nadia.

Les residents de Tumai viuen en completa autosuficiència. Aquestes "lleones de la sabana", com els hi diuen en la zona, amb un toc d'ironia i molt de respecte, s'encarreguen soles de la cria de les cabres, dels rituals sagrats i de les tasques que habitualment realitzen els homes, com la construcció de les cabanes o caçar. La pràctica de l'excisió està prohibida. Totes les decisions importants es voten per majoria.

Cada candidata a la integració al poble ha d'estar divorciada. S'admeten nois, però només fins als 16 anys. Després, han de marxar.

S'han creat altres pobles de dones arran d'Umoja i Tumai. "Les condicions de vida són difícils, però per a aquestes dones, aquest és el preu de la llibertat", conclou la fotògrafa que també ha visitat nou països més on existeixen societats en què les dones tenen un paper central, en els aspectes econòmics, socials i de vegades polítics.

Les seves lectures, els seus viatges i sobretot haver-se trobada amb l'antropòloga i activista feminista francesa Françoise Héritier, morta el 2017, la van portar a interessar-se per la molt discutida noció de matriarcat. D'aquesta recerca va néixer la seva sèrie titulada "En nom de la mare".

Les societats matriarcales autòctones, tal com les descriu la investigadora alemanya Heide Goettner-Abendroth al seu llibre *Les societats matriarcales. Investigacions sobre les cultures indígenes d'arreu del món*, tenen en comú practicar una igualtat real entre els sexes. Algunes de seculars són horitzontals i no jeràrquiques, essencialment agràries. Els fills estan emparentats amb la seva mare, porten el seu nom i viuen la major part del temps a la seva casa clànica, fins i tot quan són adults. La transmissió dels béns es fa de mare a filla.

Així, Nadia s'ha relacionat amb els tuaregs d'Algèria, els Mosuo a la Xina, els Navajos als Estats Units i els Minangkabau a Indonèsia, però també els habitants de l'illa de Grande Comore a les Comores, de l'illa de Canhabaque a Guinea-Bissau i la ciutat de Juchitán a Mèxic. Les fotografies presentades aquí van acompanyades de textos escrits per la fotògrafa, en què detalla les particularitats de cada comunitat.

Donar a veure el matriarcat és un repte. "La gent sovint espera un resultat espectacular. En realitat, fotografio la vida quotidiana", afirma Nadia Ferroukhi. La vida diària de societats que, lluny dels tòpics, basen la seva organització social, segons Heide Goettner-Abendroth, en "la igualtat de valor de cada membre".

França 2012

L'illa d'Ouessant es troba a l'extrem més occidental de la Bretanya, a França. Acull una curiositat social: des del segle XVII, la població masculina d'Ouessant s'embarca massivament a la marina, en particular a la marina mercant. Fins fa poc, els homes abandonaven Ouessant durant molts mesos, fins i tot anys, deixant a les dones l'organització material i social de l'illa.

Casada amb un mariner que navegava a llarga distància, Jeanne portava sola la granja familiar a l'illa d'Ouessant (França), anomenada l'illa de la fi del món..

Aquestes dones navajos (Estats Units) treballen en una mina de carbó, garantint-se així una completa independència financera..

La dabu, cap de la família moso: aquest paper clau el té la dona més gran del seu llinatge. És ella qui transmet el nom i els béns, gestiona els diners i organitza les cerimònies religioses.

◀ Estats Units 2011

La vida social de la nació Navajo s'organitza al voltant de les dones, segons un sistema matrilineal en què els títols, els noms i les propietats es transmeten pel llinatge femení. Quan una nena Navajo arriba a la pubertat, ha de participar en una cerimònia de quatre dies anomenada Kinaalda, que marca el pas de la infància a la feminitat. Aquesta cerimònia està relacionada amb el mite Navajo de la dona canviant, la primera dona a la Terra que va poder tenir fills. A la reserva, les dones solen ser més actives que els homes i és freqüent que tornin a l'escola tard, fins i tot després de tenir fills.

Xina 2009

Establerta als primers contraforts de l'Himàlaia, entre les províncies de Yunnan i Sichuan, la comunitat dels Moso s'organitza entorn de regles matrilineals. La dona és qui porta el nom de família i dirigeix la casa. El patrimoni es transmet de mare a filla. L'amor es viu sense contracte matrimonial, sense restriccions morals, al ritme únic dels sentiments i segons la voluntat de les dones. La norma exigeix que l'home abandoni l'habitació de l'amant abans de l'alba; és el costum del zouhun, "matrimoni ambulat". L'home no se li reconeix l'estat de pare. Tanmateix, pot exercir el paper d'oncle i ajudar la seva germana a criar els seus fills.

Una noia acabada de casar a l'illa de Grande Comore. Després de la boda, el seu marit es trasllada a casa seva, a la casa construïda per la seva família. Es considera com a un convidat al matriclan.

Comores 2017

A la societat comoriana, travessada per les tradicions matriarcals dels bantus de l'Àfrica i la religió musulmana, cada individu neix i viu amb la seva mare, tieta o àvia, en la línia materna. És la dona que hereta i posseeix el patrimoni, mania houli, especialment la casa, construïda pel pare o l'oncle matern en terrenys de la família. La gran boda, anda, un costum més estès a la Grande Comore que a les tres altres illes - Anjouan, Mohéli i Mayotte – és un pas obligat per a aquells que volen progressar en la jerarquia social comoriana.

Les dones de la ciutat de Juchitán, a l'estat d'Oaxaca, Mèxic, tenen un paper social i econòmic important i gaudeixen d'una independència rara en aquesta societat patriarcal.

Mèxic 2011

Juchitán, una ciutat de 78.000 persones a l'estat d'Oaxaca a Mèxic, va veure el naixement de la mare de la pintora Frida Kahlo. Al llarg dels segles, homes i dones han desenvolupat formes d'autonomia clarament identificades. Les dones dirigeixen el negoci, l'organització de les festes, la casa, el carrer. L'agricultura, la pesca o la política són responsabilitat dels homes. És un dels pocs llocs a Mèxic on encara es parla la llengua zapoteca. Utilitzada pels intercanvis entre veïns i pel carrer, aquesta llengua ha permès desenvolupar una notable solidaritat femenina. El nom, la casa i l'herència els transmeten les dones. El naixement d'una filla és, doncs, una gran font d'alegria.

Dues noies defunto: aquest és el nom que es dona a les noies que han de passar per totes les etapes de la iniciació femenina. Illa Canhabaque a Guinea-Bissau.

Guinea Bissau 2011

El mode de vida als arxipèlags, particularment a l'illa de Canhabaque (3.500 habitants), ha sigut poc, per no dir gens, influenciat per la civilització moderna. La casa és propietat de la dona i l'home se'n va a viure a casa d'ella. Encara que el pare passa el seu patrònim als fills, és la mare qui tria el nom, i és al seu clan que estan vinculats. L'illa està governada per una reina. També hi ha un rei (que no és el marit de la reina), però el seu paper és limitat: és un simple portaveu. Cada poble està encapçalat per un consell de dones, elegides per a un mandat vitalici.

Virve Köster, cantant famosa, és la guardiana de les tradicions culturals seculars de Kihnu, que s'expressen mitjançant cançons, danses i una pràctica artesanal. Aquestes tradicions estan inscrites a la Llista Representativa del Patrimoni Cultural Immaterial de la UNESCO des de 2008.

Estònia 2019

Avui en dia, Kihnu només té unes cinc-centes ànimes, quan eren gairebé set mil durant el període soviètic. Tradicionalment, quan els homes anaven al mar, les dones assumien les tasques assignades als homes com el treball als camps. Així és com, des de mitjans del segle XIX, les dones de Kihnu han governat els afers de la comunitat. Si avui en dia els homes estan més presents a l'illa, encara són les seves mares, dones o nenes les que s'encarreguen de l'educació, la cultura, la vida comunitària i les tradicions artesanals. En les guies turístiques, Kihnu és sovint anomenada "l'illa de les dones". Aquest clixé no és del gust de les interessades, que reconeixen exercir un paper decisiu preponderant, però en una societat on els ingressos dels homes continuen sent la base econòmica de les llars.

Les dones de Kihnu trien les seves faldilles segons la tradició i els seus estats d'ànim: les més fosques, amb ratlles negres o blaves, per als dies tristos, les més lluent estàn reservades per als dies feliços..

Algèria 2019

La dona tuareg no porta vel, però l'home sí. Ella té absoluta llibertat per triar el seu marit. Coneix l'alfabet tifinag, els contes, les llegendes i els ensenya als nens. La tenda i tot el que conté li pertany. Gestiona i supervisa el campament quan l'home no hi és, i participa en totes les decisions també en la seva presència. Està involucrada en tots els àmbits socials, culturals i econòmics. És a través de la línia materna que es transmeten poders aristocràtics. No obstant això, les polítiques de sedentarització dels anys setanta i vuitanta, les sequeres repetides i l'atractiu de la modernitat per als joves van fer malbé aquest estil de vida.

Entre els Minangkabau d'Indonèsia, és l'oncle matern més gran, o el mamak, i no el pare, qui és el cap del llinatge matrilineal.

En cas de ruptura o mort, la Targuia (dona tuareg) marxa amb els seus fills, el seu dot, la tenda i fins i tot les camelles que li havia deixat el seu pare.

Indonèsia 2011

A la costa occidental de l'illa de Sumatra, a Indonèsia, viu la societat matrilineal més gran del món, els Minangkabau. Segons el seu sistema social, totes les propietats hereditàries es transmeten de mare a filla. El pare biològic no és el tutor del nen. Aquest paper el té l'oncle (el mamak). Durant la cerimònia matrimonial, la dona va a buscar el seu marit a casa seva amb les dones de la seva família. L'Adat, el "dret consuetudinari", determina un conjunt de normes tradicionals no escrites en matèria matrimonial i patrimonial. Segons aquestes normes, el marit ha d'abandonar el domicili en cas de divorci i l'esposa es queda amb els fills i la casa.

📍 La Cueva de las Manos, Río Pinturas, - la Cova de les Mans, situada dins el canyó del Río Pinturas - amb les impressions de mans humanes a les seves parets, es considera un dels hàbitats més importants dels primers grups de caçadors-recol·lectors d'Amèrica del Sud. Província de *Santa Cruz, Argentine*.

CC-BY-SA-3.0 photo: Marianocecowski

Orígen(s) de la violència

La imatge d'humans prehistòrics salvatges i guerrers és persistent. Tanmateix, aquesta representació apareix avui com un mite nascut durant la segona meitat del segle XIX.

Les investigacions arqueològiques mostren que la violència col·lectiva es produeix realment amb la sedentarització de les comunitats i el pas d'una economia de predació a una economia de producció.

Prehistoriadora, especialista en neandertals, Marylène Patou-Mathis és directora de recerca del Centre Nacional d'Investigació Científica (CNRS - França), associada al Museu Nacional d'Història Natural de París

 Pintura rupestre que representa una batalla del mesolític, descoberta a la província de Castelló, (País Valencià, Espanya)

(Domini públic)

Si encara avui, en la imaginació popular, els humans prehistòrics són percebuts com a éssers violents contínuament en conflicte, ¿eren aquestes societats tan violentes com les nostres? Només les restes arqueològiques poden donar respostes a aquestes preguntes. Per caracteritzar un acte violent, els arqueòlegs estudien els impactes dels projectils i les lesions en els ossos humans, l'estat de conservació dels esquelets i analitzen el context en què van ser descoberts.

Actualment, els rastres de violència més antics són els derivats de la pràctica del canibalisme. S'han observat signes de desarticulació, descarnament, fracturació i calcinació a ossos humans del paleolític. Aquesta pràctica, relativament rara, que va aparèixer fa 780.000 anys i que es pot trobar a la serra d'Atapuerca a Espanya, va continuar en altres societats de caçadors-recol·lectors nòmades de l'època paleolítica i entre els agro-pastors del neolític. Però aquests testimonis de l'acció d'un humà sobre el cos d'un altre humà interroguen: es va matar les víctimes abans de menjar-les? De fet, el canibalisme alimentari es pot practicar en persones ja mortes, com l'endocanibalisme funerari, que consisteix a menjar-se un dels seus després de la seva mort.

Canibalisme i morts violentes

Només la presència en ossos humans de rastres de decapitació o de ferides provocades per l'impacte de projectils o instruments contundents que van causar la mort pot donar suport a la hipòtesi d'una execució violenta de les víctimes consumides. Al paleolític, es van observar en menys de trenta casos. Queda la pregunta: pertanyien els "menjadors" i els "menjats" a la mateixa comunitat? Si avui en dia la pràctica del canibalisme, tant alimentari com ritual, és atestada en diversos jaciments paleolítics, sovint és difícil saber si es tracta d'un endo o un exo-canibalisme.

Excloent aquest context particular, s'han identificat una mica menys d'una dotzena de casos de violència –impacte de projectils, cops al cap– en diversos centenars d'ossos humans que daten de més de 12.000 anys. Però, resulten aquestes ferides d'un accident o d'un acte de violència durant un conflicte interpersonal, intracomunitari o intergrupals? Per a aquests períodes antics, és difícil distingir. Tot i això, en diversos casos, les ferides, sobretot les que es deuen a un impacte o un cop al cap, van cicatritzar.

Per tant, aquestes persones no van ser rematades, cosa que tendria a demostrar que es tractava més aviat d'un accident o d'una baralla entre dues persones. Per a la resta de casos, es planteja de nou la qüestió de la identitat de l'agressor: un membre de la comunitat de la víctima o un individu exterior? Actualment, aquesta pregunta continua sense respondre. A més, l'ús d'ossos humans per confeccionar objectes o adorns domèstics planteja la qüestió de les condicions de la mort dels individus a qui pertanyien. En la majoria dels casos, és difícil concloure que hi ha hagut una mort violenta, ja que igualment poden atestar d'un tractament funerari especial.

Les dades arqueològiques mostren que ja existia una forma de violència al paleolític, especialment a través de les cerimònies caníbals, però que fins ara cap ha demostrat l'existència d'una violència col·lectiva. En la majoria dels casos retinguts (fora del context canibalesc), només un individu va ser maltractat, cosa que pot reflectir l'existència de conflictes interpersonals (poques vegades mortals) o de ritus sacrificials.

“ Davant les crisis, una comunitat resisteix millor si es basa en la cooperació i l'ajuda mútua que no pas en l'individualisme i la competició ”

Per tant, podem pensar raonablement que durant el paleolític no hi va haver guerres en sentit estricte. Diverses raons poden explicar aquesta absència: una demografia baixa, un territori de subsistència prou ric i diversificat, l'absència de béns, una estructura social igualitària i poc jerarquizada. Entre aquests petits grups de caçadors-recol·lectors nòmades, la col·laboració i l'ajuda mútua entre tots els membres del clan era necessària per a la seva supervivència. A més, era imprescindible una bona comprensió entre ells per assegurar la reproducció, i per tant, la descendència. L'anomenada "salvatgeria" dels humans prehistòrics només seria, doncs, un mite creat durant la segona meitat del segle XIX i principis del XX per reforçar el discurs sobre els progressos acomplerts des dels orígens i el concepte de "civilització". Aquesta imatge del prehistòric "violent i bèl·lic" és el resultat d'una construcció intel·lectual popularitzada pels artistes i els escriptors.

El desenvolupament dels conflictes

Sembla que la violència col·lectiva apareix amb la sedentarització de les comunitats que comença al final del paleolític, al voltant del 13.000 aC al Pròxim Orient, però, de nou, només un o alguns individus han estat assassinats. El qual pot reflectir l'existència de conflictes dins del grup, però també l'aparició de sacrificis humans. Dos emplaçaments són l'excepció: l'"emplaçament 117" de Jebel Sahaba a la riba dreta del Nil, a la frontera nord del Sudan amb Egipte, i el de Nataruk, al nord-oest de Kenya.

A la necròpolis de Jebel Sahaba, datada entre 14.340 i 13.140 anys enrere, la meitat dels 59 esquelets – de dones, homes i nens de totes les edats – exhumats de diverses sepultures cobertes amb pedres, havien perit de mort violenta, ja sigui per cops, en especial sobre el cap, o amb el cos perforat per puntes de llança o projectils de pedra, alguns dels quals es van trobar encara clavats als cossos. A més, tres dels homes estaven probablement a terra quan els van rematar. Encara que quedi una pregunta – es van enterrar els 59 cossos al mateix temps? – aquest lloc seria el primer cas demostrat de violència col·lectiva. Intra o extracomunitari? El debat continua obert.

Fa uns 10.000 anys a Nataruk, vint-i-set individus, homes, dones i nens, van ser llançats probablement a un pantà. Deu d'ells mostren marques provocades per actes de violència i dos d'aquests individus, entre els quals una dona embarassada, tenien les mans lligades. Descobert lluny d'un hàbitat, aquest grup reduït de caçadors-recol·lectors pot haver estat exterminat per un altre grup durant un desplaçament.

De la depredació a la producció

Les restes d'actes violents són més freqüents en l'època neolítica. Aquest període va estar marcat per molts canvis de naturalesa diferent: ambiental (escalfament global), econòmica (domesticació de les plantes i després dels animals, cerca de nous territoris, excedent i emmagatzematge dels productes alimentaris), socials (sedentarització, explosió demogràfica local, aparició d'una elit i de castes) i, al final d'aquest període, de creences (les deesses donen pas a les deïtats masculines).

En diverses necròpolis, datades entre uns 8.000 i 6.500 anys enrere, la naturalesa de les armes utilitzades (pocs impactes de fletxes) i els fragments de terrissa associats amb els cossos atesten conflictes interns o entre pobles. Les víctimes testimonien un conflicte vinculat a una crisi (demogràfica, de governança, epidemiològica) o la pràctica de ritus – funeraris, propiciatoris, expiatoris o de fundació – amb sacrificis humans de vegades seguits d'àpats caníbals. Tanmateix, no es pot excloure l'existència de conflictes entre dues comunitats, tal com mostren algunes pintures de les parets del refugi rupestre de la península Ibèrica, datades entre 10.000 i 6.500 aC, que representen escenes d'enfrontaments armats entre grups d'arquers (escenes absents en l'art parietal del paleolític).

Segons sembla, el canvi d'economia (de la predació a la producció), que va provocar des de molt aviat un canvi radical en les estructures socials, va tenir un paper important en el desenvolupament dels conflictes.

🕒 *Des del segle XIX, les representacions de l'home prehistòric han evolucionat al llarg del temps. Segons Marylène Patou-Mathis, Neandertal no era superior ni inferior a l'home modern, era diferent.*

© Museo di Antropologia criminale Cesare Lombroso, Università de Turin (Itàlia)/Roberto Goffi

Al contrari de l'explotació dels recursos salvatges, la producció d'aliments permet l'opció d'un excedent d'aliments que va donar lloc al concepte de " propietat " i, en conseqüència, l'aparició de les desigualtats. Molt ràpidament, els productes alimentaris emmagatzemats van despertar la cobdícia i van provocar lluites internes, però també conflictes entre les comunitats per fer-se amb aquests botins potencials.

Com ho demostra durant el neolític l'emergència a Europa de les figures del cap i del guerrer (visibles en l'art rupestre i els enterraments), aquest canvi d'economia també va provocar una jerarquització a dins de les societats agro-pastorals amb l'aparició d'una elit i de castes, entre les quals la dels guerrers i el seu corol·lari, la dels esclaus necessaris en particular per a les feines agrícoles. A més, l'aparició d'una elit amb els seus propis interessos i rivalitats va provocar lluites de poder interns i conflictes intercomunitaris.

Les traces de conflictes entre pobles es fan molt més freqüents només a partir de 5.500 anys aC, amb l'arribada de nous migrants. Es multiplicaran a l'edat del bronze, que comença 3.000 anys abans de la nostra era. És durant aquest període, marcat per l'aparició d'autèntiques armes de metall, que es va institucionalitzar la guerra.

Les causes històriques i socials de la violència

Si bé avui en dia és difícil avaluar l'escala real dels actes de violència durant l'època prehistòrica, ja que probablement la valoració de la importància d'aquest fenomen és influenciada per l'estat dels descobriments i dels estudis, és possible proposar algunes reflexions. Sembla, d'una banda, que el nombre de llocs prehistòrics en què s'han observat actes de violència és baix tenint en compte l'extensió geogràfica i la durada del període considerat (diversos centenars de milers d'anys) i d'altra banda, que si el comportament violent cap als altres és antic, la guerra no sempre ha existit.

El seu origen sembla més aviat correlacionat amb el desenvolupament de l'economia de producció, que va provocar molt aviat un canvi radical en les estructures socials.

La violència no està escrita en els nostres gens, la seva aparença té causes històriques i socials; el concepte de "violència primordial" (original) és un mite. Per tant, la guerra no és indissociable de la condició humana, sinó que és el producte de les societats i cultures que aquesta genera. Com mostren els estudis sobre les primeres societats humanes, una comunitat que es confronta a una crisi és més resistent si es basa en la cooperació i l'ajuda mútua que no pas en l'individualisme i la competència. Quant a la realitat de la vida dels nostres avantpassats, probablement es situa en algun lloc entre dues visions, tan mítiques una com l'altra, la de l'"Alba cruel" de Hobbes i la de l'"edat d'or" de Rousseau.

👉 *Reconstitució dels músculs del cap i del coll de l'Homo neandertalensis de La Chapelle-aux-Saints (departament de Corresa, França). Escultura de Joanny Durand (1921).*

👉 *Reconstitució científica de la cara d'un neandertal que va viure fa uns 50.000 anys. Escultura de Fabio Fogliazza.*

© MNHN/Daniel Ponsard

© Fabio Fogliazza/photo Giorgio Bardelli/Museo de la Evolución Humana, Burgos (Espanya)

OFFICIAL SELECTION
COMPETITION
FESTIVAL DE CANNES

SAMAL YESLYAMOVA

AYKA

A FILM BY SERGEY DVORTSEVOY

AYKA: SAMAL YESLYAMOVA, SERGEY DVORTSEVOY, SERGEY MALAI, SAHAR AL-DINIA, KANBY SAGDOLAY, AINAZ KAKHONKOVICH
MUSIC BY ANDREW JARVIS
COSTUME DESIGNER: ANASTASIA KREMER
EDITED BY: SERGEY DVORTSEVOY
PRODUCTION DESIGNER: SERGEY DVORTSEVOY
EXECUTIVE PRODUCERS: SERGEY DVORTSEVOY, SERGEY MALAI
PRODUCED BY: SERGEY DVORTSEVOY
DISTRIBUTED BY: OTTER FILMS
© 2018 OTTER FILMS

 Cartell de la película
Ayka, del director rus-kazakh
Sergueï Dvortsevoi, estrenada
el 2018.

© Kinodvor/Pallas Film/Otter Films

Samal Yeslyamova i Sergueï Dvortsevoï,

la realitat a la gran pantalla

Entrevista realitzada per
Katerina Markelova (UNESCO)

Siluetes familiars i tanmateix invisibles, els migrants vinguts de l'Àsia central per provar sort a Moscou ocuparien quasi 2,5 milions de llocs de treball precaris. A Ayka, el director rus-kazakh Sergueï Dvortsevoï i l'actriu kazakh Samal Yeslyamova, que va rebre el premi a la interpretació femenina al Festival de Cannes de 2018, mostren el destí de qui està disposat a sacrificar-ho tot amb l'esperança d'una vida millor.

© Romuald Riffraud/Association française du cinéma kazakhstanais

Entrevista realitzada amb motiu del primer Festival de Cinema de Kazakhstan a França, que es va celebrar a París del 26 al 29 de setembre de 2019, del qual Samal Yeslyamova va ser la padrina

Sergueï Dvortsevoï i Samal Yeslyamova després de la projecció d'Ayka, pel·lícula d'obertura del primer Festival de Cinema de Kazakhstan a França.

Sergueï Dvortsevoï, com va sorgir la idea d'aquesta pel·lícula ?

Sergueï Dvortsevoï: Em va deixar estupefacte saber que un gran nombre de dones del Kirguizistan abandonaven els seus fills a les maternitats de Moscou. Tot i que visc a Moscou des de fa més de 20 anys, sóc originari de Shymkent, a Kazakhstan. Per tant,estic familiaritzat amb la cultura i la mentalitat de l'Àsia central. Vaig voler entendre què pot empènyer les dones a aquest gest dramàtic. Vaig començar a documentar-me, a conèixer dones que havien passat per aquest tràngol. Algunes d'elles, com en el cas del personatge interpretat per Samal, cometien aquest acte desesperat arran d'una violació. Altres ho fan perquè el nen ha sigut concebut fora del casament i els és impossible tornar al seu país on serien rebutjades. Em va afectar molt aquesta situació i vaig decidir fer-ne una pel·lícula.

Samal Yeslyamova, a la pel·lícula vostè interpreta una emigrant kirguís obligada a abandonar el seu fill acabat de néixer per tornar a la feina. Com es va preparar per a aquest paper ?

Samal Yeslyamova: El meu personatge viu en condicions extremadament difícils. Vaig conèixer Sergueï com a director i sabia el complicat que seria interpretar aquest paper sota la seva direcció. Quan s'interessa per un tema, el seu plantejament és més el d'un documentalista que el d'un productor de ficció.

Em vaig preparar durant molt de temps. Vaig començar preguntant a la meua família, els meus coneguts, els meus amics. Però ningú al meu voltant no s'havia enfrontat mai a una situació així. Per tant va resultar difícil trobar l'expressió correcta. Quan va començar el rodatge, tot just havia acabat l'Acadèmia Russa de les Arts del Teatre. Estava molt nerviosa i anava a interpretar una dona paralitzada pel dolor. Abans de començar a rodar, havia de córrer i ballar per estar literalment esgotada. Aquest esgotament era suficient per a unes quantes preses, però ràpidament recuperava la meua energia i havia de córrer i ballar de nou. Més encara que al llarg de la història, el nivell de fatiga del meu personatge s'accentuava..

© Kinodvor/Pallas Film/Otter Films

Ayka (a primer pla) al costat de treballadores migrants, en un taller clandestí a Moscou. Foto tretada de la pel·lícula.

Ayka és el seu segon llargmetratge de ficció. Abans feia documentals. Per què va sentir la necessitat de passar-se a la ficció?

S.D. : En realitat, vaig començar a sentir-me limitat amb el documental. Una història com la d'Ayka no podia ser objecte de tractament documental, perquè no hauria pogut acostar-me a la intimitat d'aquesta dona. A més, la pel·lícula documental comporta una contradicció: com més difícil sigui la situació del personatge, més dramàtica és la pel·lícula i millor serà el resultat per al director. Aquest problema ètic se'm va presentar d'una manera molt dolorosa. Tot i que el cinema de ficció no és una cosa fàcil, no deixa de ser ficció.

El personatge principal ocupa literalment tot l'espai des del començament fins al final de la pel·lícula. Per què?

S.D. : A la pantalla, veiem el present de la vida d'Ayka. A través dels seus ulls, el seu cos i el seu comportament, hem d'entendre qui és. És a través d'ells, més que a través de les seves poques entrades, que hem d'entreveure també quin ha sigut el seu passat i endevinar el seu futur. Samal té uns ulls molt expressius que la càmera gairebé no abandona ni un moment.

Samal, vostè aconsegueix expressar els sentiments del seu personatge amb molt pocs diàlegs. Com ho explica?

S.Y. : Fèiem moltes preses. Sergeï les editava de seguida i l'endemà miràvem el resultat. Quan sentíem que alguna cosa no funcionava, hi tornàvem. Era una construcció permanent. La pel·lícula es va anar construint de mica en mica.

També vam parlar molt amb els migrants d'Àsia central. Alguns ens van explicar, per exemple, que vivien vuit persones en una habitació. També passa que una habitació l'ocupa una persona durant el dia, una altra la nit. També ens van dir quant troben a faltar als seus fills. Per evitar el dolorós moment de la separació, alguns prefereixen sortir a primera hora del matí quan els nens encara dormen. Quan tornen, els nens sovint no volen deixar-los per por que tornin a marxar. Aquestes històries doloroses i la filmació en si eren psicològicament tan dures i carregades que puc dir que aquesta pel·lícula va ser per a mi com una tercera escola.

Com explica que aquesta pel·lícula que mostra uns dies en la vida d'una emigrant kirguís a Moscou hagi pogut trobar un tal ressò a l'estranger?

S.D. : A cada projecció, efectivament provoca reaccions fortes en el públic. No m'ho esperava en absolut. Quan vaig començar a treballar en aquesta pel·lícula el 2012, la qüestió dels migrants no era tan aguda a Moscou. Aleshores, els països de l'Europa occidental no es trobaven ells mateixos enfront d'una afluència tan gran de migrants. Mentre que avui en dia, aquests moviments de població afecten pràcticament tots els països.

L'altra cosa és que, a les meves pel·lícules, intento evitar qualsevol cosa que soni fals en l'actuació. Quan s'aconsegueix aquesta autenticitat, els espectadors es poden identificar amb el personatge. Sabia que veient aquesta pel·lícula els espectadors deixarien de veure aquests emigrants a través de la funció que ocupen, i que començarien a considerar-los com a persones. El cinema no pot canviar l'ordre de les coses, però pot parlar al cor de les persones. Si una obra aconsegueix tocar l'ànima, és una immensa satisfacció per al creador.

Juntament amb actors professionals, van participar en la pel·lícula uns treballadors migrants. Per què aquesta elecció?

S.D. : Pel mateix motiu, és a dir, a favor de la veritat. Els actors no professionals tenen un avantatge significatiu en comparació amb els actors professionals.

La seva sinceritat es mostra a la cara i al fraseig. Aporten al film l'aspror de l'experiència, l'autenticitat i l'aroma de la vida real. Per això m'importa que entrin al repartiment actors no professionals. Però això requereix un important treball de formació. Molts espectadors van dir que no distingien els actors professionals dels altres, cosa que em prenc com un gran compliment.

Alguns d'ells es trobaven al territori rus en la il·legalitat, cosa que no devia facilitar la filmació.

S.D. : Efectivament, ha passat moltes vegades. Triàvem algú, examinàvem els seus papers, començàvem a treballar, el formàvem com a actor i desapareixia d'un dia per l'altre. Després ens trucava des del Kirguizistan on havia estat expulsat. A Moscou, és extremadament difícil obtenir legalment un permís de residència, de manera que la majoria d'emigrants utilitzen documents falsos, de vegades fins i tot sense saber-ho. Les persones arrestades en possessió de documents falsificats són jutjades i deportades al cap d'uns dies. Aleshores havíem de buscar una altra persona i començar de nou.

Expliquen aquestes condicions particulars de rodatge per què la pel·lícula va trigar sis anys a fer-se?

S.D. : Aquest és un dels motius, però no l'únic. Per posar en relleu la condició difícil de l'heroïna, vam rodar a l'hivern enmig d'una tempesta de neu. Però va resultar que durant dos anys seguits gairebé no va nevar a Moscou. Vam intentar seguir rodant amb neu artificial, però aquesta pel·lícula no era compatible amb els artificis. Així que vam haver d'esperar fins que el temps fos favorable i hi hagué tempestes de neu. L'espera és un estat molt complicat.

Samal, què va sentir quan van anunciar el seu nom pel premi a la interpretació femenina al Festival de Cannes?

S.Y. : Quan la pel·lícula va ser escollida a concurs en la selecció oficial, encara s'estava editant. El mes abans del festival, vam treballar de valent perquè estigui acabat a temps: el director dormia dues hores a la nit, la resta de la tripulació quatre hores. Cadascun de nosaltres tenia aproximadament tres funcions. A l'inici del festival, la fatiga era tal que, tot i que era conscient de la importància del moment, no la vaig sentir emocional fins una mica més tard.

Quan vaig sentir el meu nom, vaig experimentar alegria i decepció a la vegada. De fet, esperava que la pel·lícula guanyés la Palme d'Or. Quin hauria estat el meu paper sense un director amb talent i un equip dedicat? Així que aquest premi no m'omés més per mi, va per a la pel·lícula sencera..

Sergeï, què representa per a vostè la recompensa de Samal?

S.D. : Està totalment justificada. Estic feliç que es vegi recompensada una actriu que va posar totes les forces a la pel·lícula. És una prova que un treball profund i una relació sincera amb el que es fa pot fer pujar al cim. Però aquest nivell de dedicació no el tenen tots els actors.

A més, aquesta consagració és important per al Kazakhstan. És la primera vegada que el premi del Festival de Cannes a la interpretació femenina s'ha atorgat a un país de l'espai postsoviètic. Aquest premi també ha permès entendre que Ayka és una pel·lícula que arriba més enllà de les nostres fronteres. El seu abast s'estendrà molt després de la seva estrena. Per a un creador, això és essencial.

“ El cinema no pot canviar l'ordre de les coses, però pot parlar al cor de les persones. Si una obra aconsegueix tocar l'ànima, és una immensa satisfacció per al creador ”

Premi a la interpretació femenina al 71è Festival de Cannes (2018), l'actriu kazakh **Samal Yeslyamova**, nascuda el 1984, va començar el cinema per casualitat. Primer volia ser periodista, però va decidir prendre lliçons d'art dramàtic al Col·legi de les Arts de Petropavlovsk a Kazakhstan. Abans de graduar-se, va obtenir un paper a la pel·lícula *Tulpan*, de Sergeï Dvortsevoï, que va ser guardonat el 2008 amb el premi "Un certain regard" al Festival de Cannes. El 2011, es va graduar a l'Acadèmia Russa d'Arts del Teatre de Moscou (GITIS).

El director rus-kazakh **Sergeï Dvortsevoï** va néixer el 1962 a Shymkent, Kazakhstan. Va treballar primer en l'aviació i l'electrotècnica abans d'incorporar-se, amb 29 anys, a la secció documental dels Cursos superiors de guionistes i directors de Moscou. Després de quatre notables pel·lícules documentals, passa a la ficció. El seu segon llargmetratge, *Ayka* (2018), va guanyar premis en diverses competicions internacionals. Des del 2019 és membre de l'Acadèmia americana de les Arts i les Ciències Cinematogràfiques, que atorga els Oscars..

© Romuald Riffaud/Association française du cinéma kazakhstanais

➡ *Sergeï Dvortsevoï durant el primer Festival de Cinema de Kazakhstan a França: "És important que hi hagi festivals per mostrar pel·lícules complexes com Ayka."*

Notícies

 Cartell realitzat com a part del projecte Posterfortomorrow, llançat per 4Tomorrow, una associació sense ànim de lucre amb seu a París.

© Eston Kamelang Mauleti – posterfortomorrow 2016

WORLD TODAY

La Societat de Nacions, el somni universal a prova dels fets

Fa cent anys, el 10 de gener de 1920, va néixer la Societat de Nacions sobre les runes de la Primera Guerra Mundial. Arran d'ella, es va crear l'Institut Internacional de Cooperació Intel·lectual, avantpassat de la UNESCO. Aleshores es tractava de superar els egoïsmes nacionals que havien provocat la catàstrofe apostant pel multilateralisme. Aquest somni no sobreviurà al període d'entreguerres. Però en una època que s'enfronta a reptes com la guerra, el terrorisme, les crisis econòmiques o el canvi climàtic, el credo dels pares fundadors de la Societat de Nacions a favor d'un món més solidari no ha perdut cap rellevància.

Jens Boel

Els interessos nacionals i el multilateralisme no són necessàriament incompatibles. Fins i tot poden ser complementaris. A partir d'aquesta idea va néixer la Societat de Nacions. Lluny de ser uns somiatruites idealistes, els seus fundadors estaven convençuts que "l'esperit d'internacionalitat" i el realisme estatal estaven íntimament vinculats.

La Societat de Nacions va ser creada pel tractat de Versalles, que va marcar la fi de la Primera Guerra Mundial. Aquesta nova organització intergovernamental es va inspirar en els Catorze Punts presentats el gener de 1918 pel president Woodrow Wilson davant el Congrés dels Estats Units. En realitat, la idea d'una societat de nacions és més antiga. Es remunta a la segona meitat del segle XIX: durant les conferències de pau a la Haia, el 1899 i el 1907, es va originar el canvi de la idea d'un "Concert de Nacions", orquestrat per les grans potències europees, a la d'un multilateralisme real.

Durant la conferència de 1907, per primera vegada, una reunió intergovernamental va posar els estats europeus en minoria, sobretot a causa de la presència de 18 països llatinoamericans sobre un total de 44 estats. La creació de la Societat de Nacions va constituir un avenç i un precedent històric, malgrat que tenia unes limitacions importants degudes a les condicions històriques de l'època, fos el colonialisme o la negativa dels governs a tenir en compte el principi d'igualtat de gènere.

© United Nations Archives in Geneva, League of Nations Pictures

Una sessió plenària de la Comissió Internacional de Cooperació Intel·lectual en presència de personatges coneguts de la cultura i la ciència, entre els quals Albert Einstein. Ginebra, anys vint.

Mai més

Igual que les Nacions Unides vint-i-cinc anys després, la Societat de Nacions va sorgir d'una guerra mundial i de la determinació que una tragèdia de tanta magnitud no tornés a ocórrer mai més. Però la falta de voluntat de les grans potències va impedir que la SDN previngui o sancioni

efectivament les agressions territorials de Japó, Itàlia i Alemanya a la dècada de 1930. Amb l'esclat d'una segona guerra mundial, es va veure com es trencava aquest somni fins que la creació de les Nacions Unides, després de la Segona Guerra, el revifés.

“ La Societat de Nacions va sorgir d'una guerra mundial i de la determinació que una tragèdia com aquesta no tornés a ocórrer mai més ”

Poc després de la seva creació, els membres de la Societat de Nacions van defensar la idea, impulsada pel polític francès i guanyador, el 1920, del premi Nobel de la pau Léon Bourgeois, que la cooperació intel·lectual internacional era una condició essencial per a la pau.

Així va ser com es va crear la Comissió Internacional de Cooperació Intel·lectual el 1922, i el 1925 l'Institut Internacional de Cooperació Intel·lectual (IICI), l'òrgan executiu de la Comissió. Aquestes organitzacions són els avantpassats de la UNESCO, o bé, per utilitzar l'expressió de l'historiador francès Jean-Jacques Renoliet, "la UNESCO oblidada".

En termes concrets, l'IICI va establir criteris i normes internacionals, va organitzar conferències i va publicar treballs sobre temes com El futur de la cultura, El futur de l'esperit europeu, Cap a un nou humanisme i Europa-Amèrica Llatina (sobre relacions culturals) Però la seva publicació probablement més famosa, Per què la guerra?, un intercanvi de cartes entre Albert Einstein i Sigmund Freud, publicat el 1933, tenia per objectiu reflexionar sobre les causes dels conflictes i els mitjans per prevenir-los.

Entre els molts intel·lectuals que van col·laborar amb l'IICI, podem citar el filòsof francès Henri Bergson, la física i química Marie Curie, el futur president de l'Índia Sarvepalli Radhakrishnan, la primera escriptora llatinoamericana a rebre el premi Nobel de literatura Gabriela Mistral o encara l'escriptor alemany Thomas Mann.

Aprendre les lliçons

L'IIC es va enfrontar ràpidament a uns reptes relacionats amb el context del període d'entreguerres. Així, el 1933 es va parlar de la reimpressió de les obres cremades a Alemanya pels nazis. La direcció de l'Institut es va abstenir de fer-ho per por a ofendre Alemanya i provocar la seva sortida de la Societat de Nacions. No es reimprimiran els llibres, però tot i això Alemanya deixarà l'IICI. Quan es va crear la UNESCO, els seus fundadors van aprendre de l'experiència de l'IICI, tant dels seus èxits com dels seus fracassos. La debilitat de l'IICI es devia en part a l'enfocament excessiu sobre la cooperació entre intel·lectuals ("una societat de les ments") i el paper relativament secundari atribuït a la política.

© UN/Jean-Marc Ferré

Per això, a l'estructura de la UNESCO, es va reservar un lloc més gran per als Estats. A més, si bé no havia tingut un paper especialment destacat a l'IICI, l'educació es va convertir en el primer sector de programa de la UNESCO, que en va subratllar la importància fonamental per a la seva missió de promoció de la pau.

En diverses àrees, l'IICI podia presumir d'uns quants èxits i va establir les bases sobre les quals la UNESCO va poder construir. Es pot remarcar el treball sobre les llengües i les traduccions o l'organització de conferències internacionals que van donar lloc a debats sobre temes filosòfics de primera importància, així com el treball normatiu, entre d'altres en els camps de les biblioteques i museus.

La preservació del patrimoni cultural ja era una de les preocupacions de l'IICI, com també ho era la diversitat cultural, que aleshores s'anomenava "la peculiaritat de les cultures". Els treballs sobre els llibres de

text, en particular d'història i geografia, amb l'objectiu de combatre els prejudicis i els estereotips, van ser llançats per l'IICI i continuats per la UNESCO. El paper dels mitjans de comunicació de masses en la promoció de la pau, especialment de la ràdio, va ser un dels àmbits prioritaris de l'IICI. També ho assumirà la UNESCO..

Un somni realitzable

L'IICI era el que l'historiador nord-americà Jay Winter va anomenar "una petita utopia". Els seus arxius, conservats entre els de la UNESCO, testimonien els somnis i esperances que es van esvaïr momentàniament, però que van ressorgir després de 1945. La seva creació és un primer intent, en la història de la humanitat, de crear un espai veritablement universal de cooperació intel·lectual. Hi havia moltes llacunes, però només era un inici.

🕒 Sala dels Drets Humans i de l'Aliança de Civilitzacions a l'Oficina de les Nacions Unides a Ginebra.

Els seus èxits i fracassos, els seus punts forts i les seves debilitats polítiques es poden llegir als seus arxius. El 2017, el seu valor universal va ser reconegut i subratllat per la seva inclusió al Registre internacional de la Memòria del món de la UNESCO. El mateix any es va llançar un projecte per digitalitzar aquests arxius, de manera que es poguessin posar en línia i fer-los accessibles a tothom. Aquesta digitalització es va completar el 2019.

La creació de la Societat de Nacions i dels seus òrgans per a la promoció de la cooperació intel·lectual van materialitzar un somni d'universalitat i solidaritat planetària de la humanitat, que avui sembla més rellevant que mai, quan es veu atacat feroçment a moltes parts del món. Aquest somni encara viu en nosaltres.

Historiador danès, antic arxivista en cap de la UNESCO (1995-2017), **Jens Boel** va llançar el projecte d'Història de la UNESCO el 2004 i va organitzar conferències internacionals sobre la història de l'Organització per tal de fomentar la recerca i l'ús dels seus arxius. Actualment prepara una història de la Comissió Intergovernamental Oceànica (COI) de la UNESCO, fundada el 1960.

Helen Pankhurst, el feminisme a les venes

Dos anys després del moviment #MeToo denunciant l'assetjament sexual als Estats Units i vint-i-cinc anys després de la Conferència Mundial sobre la Dona de Beijing, Helen Pankhurst reflexiona sobre les diferents onades que el moviment feminista ha viscut des de fa un segle. Besneta d'Emmeline Pankhurst i neta de Sylvia, també rastreja el viatge d'aquestes figures històriques del moviment de les sufragistes que va guanyar el dret a vot de les dones britàniques a principis del segle XX.

Helen Pankhurst

Lluny de ser un episodi passat de la història, la lluita, nascuda fa cent anys, de les sufragistes a favor d'una representació política igualitària de les dones no ha perdut la seva rellevància. Sembla flotar a l'aire, arreu del món, com un record d'aquestes primeres batalles que va encapçalar la meua besàvia. Milions de dones tornen a sortir al carrer per demostrar la seva oposició als caps d'estats i governs que adopten polítiques obertament regressives.

Al ritme actual, s'haurà d'esperar fins al 2069 per veure com es tanca la bretxa salarial entre homes i dones al Regne Unit. Per què tal espera? Per què l'11% de les dones van perdre la feina a causa de l'embaràs el 2015? Per què, a escala mundial, les violències físiques o sexuals afecten una de cada tres dones?

L'itinerari de les lluites femenines difereix d'un país a un altre. Tot i això, es poden trobar molts punts en comú. Les desigualtats i discriminacions a què estan sotmeses continuen arrelades als nostres sistemes polítics i econòmics, a les cultures i religions, a l'exercici del poder.

➔ *See Red Women's Workshop, un grup fundat el 1974 per tres exestudients d'art britàniques, es va proposar crear pòsters feministes i combatre les imatges sexistes de les dones..*

📍 Detenció d'Emmeline Pankhurst, el 21 de maig de 1914, mentre intenta presentar una petició al rei, al palau de Buckingham (Regne Unit).

© Museum of London

May 21. 1914

Nova onada

Avui, igual que fa 100 anys, és la unitat al voltant d'una qüestió específica que marca el temps. Aquesta vegada, es tracta de la violència que es produeix en el lloc de treball, que ve a definir l'onada que actualment ens està portant. Aquesta onada està principalment representada pel moviment #MeToo, que va aparèixer als Estats Units l'octubre del 2017 i que s'ha estès per tot el món, entre d'altres sota els hashtags #WatashiMo al Japó i #BalanceTonPorc a França.

Una dada important és que les veus en contra de les normes socials discriminatòries estan provocant avui en dia canvis estructurals a escala nacional i mundial. Després d'anys d'esforços, una Convenció sobre la violència i l'assetjament dirigida per l'Organització Internacional del Treball (OIT) es va adoptar finalment el juny del 2019 i serà una fita. Ara se n'ha d'obtenir la ratificació.

Globalment, aquestes onades il·lustren primer i tot la contestació a l'estatu quo i la lluita a favor d'un canvi en les mentalitats i comportaments individuals, però també un canvi en l'àmbit polític.

La metàfora de les onades per descriure el feminisme es va introduir de manera retrospectiva, i s'ha establert com una manera senzilla d'explicar la fluctuació de les energies i les prioritats al llarg del temps.

Instrument d'opressió, però alhora d'alliberament, les xarxes socials són un tret distintiu de la quarta onada. La qual és plenament conscient – fins i tot és el que la defineix – no tant de les possibles divergències polítiques entre les dones, com de les diferents capes de privilegi o de vulnerabilitat que determinen la situació de cadascuna.

Introduït per Kimberlé Crenshaw, el terme d'"interseccionalitat" les situa al centre del problema, exigint que, a més del sexe, siguin reconegudes les diferències relacionades amb l'edat, l'estatut reproductor, la classe, el color, l'orientació sexual o la discapacitat.

Les dones líders també han unit el seu feminisme amb altres causes, com és el cas, en l'actual onada, de Black Lives Matter ("les vides negres importen"), el moviment global llançat als Estats Units pels Africans-Americans, o el moviment ecologista iniciat per la jove sueca Greta Thunberg.

Dos moments de l'any també estan vinculats de manera inextricable al moviment mundial de les dones. L'11 d'octubre, el Dia Internacional de la Nena recorda cada any les obligacions que afecten les nenes i la seva incapacitat de tenir la més mínima audiència en les polítiques i les decisions, incloses les que tenen més impacte en la seva vida.

📍 *Desfilada de les preses (the Prisoners' Pageant), format per més de 600 sufragistes que han complert una pena de presó, participa en una processó a favor d'un projecte de llei que autoritza el vot de les dones el 1910. Al centre, Sylvia Pankhurst porta un rastell per simbolitzar l'empresonament..*

L'altre període clau del calendari global del feminisme va del 25 de novembre al 10 de desembre i pretén acabar amb la violència contra les dones. Destaca a la vegada problemes arrelats i la lluita continuada contra la violència de gènere i altres formes d'abús sexual. D'una manera o altra, l'activisme feminista sempre torna a la violència contra les dones – o conseqüència de la seva impotència política, social i econòmica.

El vot, clau de tots els canvis

La primera onada, al tombant del segle XX, va venir de les reivindicacions femenines dels segles anteriors. Ha abordat molts problemes: dret a l'educació i a l'ocupació, doble norma sexual, tràfic de dones i violència sexista, lluita contra l'alcoholisme, manifestacions pacifistes i anticolonials. Aquesta onada fundacional, però, és més coneguda per les seves campanyes a favor de l'accés a la ciutadania, el dret a vot i el dret a ser elegida al parlament: el vot es considerava llavors com la clau de tots els altres canvis.

Al Regne Unit, aquesta primera lluita va ser especialment feroç. La meua besàvia Emmeline Pankhurst, que dirigia el moviment sufragista, llançat a Manchester

el 1903, en va ser la instigadora. S'ha convertit en un emblema mundial de la resistència de les dones. Van ser centenars de milers de manifestants, la majoria dones, però també atacs contra la propietat, milers de persones empresonades, alimentades per la força, morint per la causa. Com a líder del moviment, la valentia d'Emmeline, la seva determinació, la seva visió de la igualtat de gènere segueixen inspirant-nos, encara que segueix sent una figura controvertida, àdhuc entre els seus partidaris.

La seva segona filla, Sylvia (1882-1960), la meua àvia, estava en desacord creixent amb la manera com va dirigir la seva mare el moviment: criticava el seu autoritarisme i el seu marcat interès per les dones riques i la militància. També pensava que la campanya pel dret a vot havia d'anar acompanyada d'estratègies de suport a la lluita diària de les treballadores.

📍 *Una acció del moviment feminista italià Non Una Di Meno ("Ni una menys"), que va aparèixer el 2016 arran de la campanya argentina per denunciar la violència de gènere i els feminicidis de Ni Una Menos.*

En una època en què molts treballadors tampoc no tenien dret a vot, Sylvia també recalca la importància del sufragi universal i va ser una ardent pacifista a la vigília de la segona guerra mundial. Després de la invasió d'Etiòpia de Mussolini, va abraçar aquesta nova causa i se'n va anar a viure a aquest país, on va rebre un funeral d'estat.

Les divisions de la nostra família són el reflex del caràcter de vegades molt personal de la política i dels cismes que han anat marcant la història dels drets de les dones.

La segona onada del feminisme, a partir de la dècada de 1960, es va centrar en els drets econòmics com la igualtat salarial o el rebuig de les jerarquies que empenyen les dones cap a feines mal pagades. La tercera onada, 30 anys després, va militar per la llibertat sexual i la llibertat de triar. Va ser també una època de majors compromisos governamentals i intergovernamentals a favor de la igualtat de gènere, i la de la quarta Conferència Mundial de les Nacions Unides sobre la Dona.

Influències personals

Les Pankhurst eren dones extraordinàries en el seu temps, però quina influència van tenir sobre mi, una dona del segle XXI? Sens dubte, em vaig plasmar en les reflexions que necessàriament van inspirar les diferències d'opinió de la família i el fet que vaig créixer a Etiòpia. L'any 1992 vaig treure de la meua tesi un llibre sobre les dones etiòps, titulat Gender, Development and Identity [Gènere, desenvolupament i identitat].

L'any passat, em vaig interessar per les dones britàniques a través del llibre Deeds Not Words: The Story of Women's Rights, Then and Now [Actes, no paraules. Història dels drets de les dones, ahir i avui].

Si el feminisme flueix per les meves venes, també estic íntimament convençuda del poder de solidaritat i de la determinació que sorgeixen a les manifestacions. La celebració del feminisme mundial amb motiu del Dia Internacional de la Dona i dels esdeveniments de March4Women a Londres en particular, són, des de fa temps, els punts forts del meu calendari anual.

Aquest any, el 8 de març, aniré a manifestar com tantes dones ho van fer i ho seguiran fent arreu del món, aixecant les seves banderoles. El camí és llarg encara.

Esriptora, activista de drets humans, **Helen Pankhurst** és assessora de CARE International, professora de la Universitat de Manchester (Regne Unit) i rectora de la Universitat de Suffolk. Divideix el seu temps entre Etiòpia i el Regne Unit.

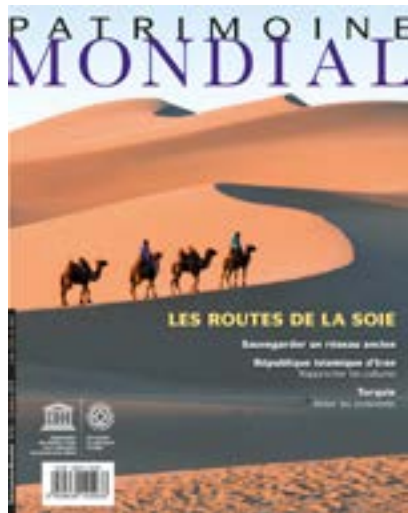
Emblema de la coalició Greater Manchester for Women 2028. Dirigida per Helen Pankhurst, aquesta coalició té com a objectiu aconseguir la igualtat de gènere a Greater Manchester (Regne Unit), on va néixer el moviment sufragista, d'aquí al 2028.

Últimes publicacions

Edicions UNESCO

Patrimoni Mundial n° 93

Les rutes de la seda

ISSN 1020-4520 - EAN 3059630102933
76 pàgines, 220 x 280 mm, rústica, 7,50 €
Edicions UNESCO/Publishing for
Development Ltd.

Les rutes de la seda formen sistemes entre els més fascinants i complexos de la història de les civilitzacions.

A través d'aquesta xarxa de carreteres i vies comercials, que van anar evolucionant al llarg dels segles, es van intercanviar béns com la seda, espècies, pedres precioses i pells. Aquestes rutes també han permès compartir i difondre l'art, la religió i la tecnologia.

Avui en dia, aquests corredors patrimonials tenen un considerable potencial d'avantatges econòmics per a les comunitats locals i, a través del turisme, d'intercanvi intercultural.

Manual de desenvolupament de les competències interculturals

Els cercles d'històries

ISBN 978-92-3-200193-1
114 pàgines, 142 x 224 mm, tapa dura, 25 €
Edicions UNESCO

Les competències interculturals es refereixen a les actituds i comportaments necessaris per millorar les interaccions entre els individus més enllà de les seves diferències, sigui dins de la societat, sigui en l'àmbit internacional. Aquest llibre proposa un mètode per desenvolupar les habilitats interculturals, estructurat però flexible, que es podrà utilitzar en els més diversos contextos, formals o informals.

Implementat de forma experimental per la UNESCO, aquest mètode ha demostrat la seva efectivitat en una gran varietat de situacions. Per tant, és una eina vital per a tots aquells que es volen entendre la creixent diversitat cultural que ha esdevingut el distintiu de les nostres societats, i això per arribar a un desenvolupament inclusiu i sostenible.

Informer sobre la violència contra les nenes i les dones

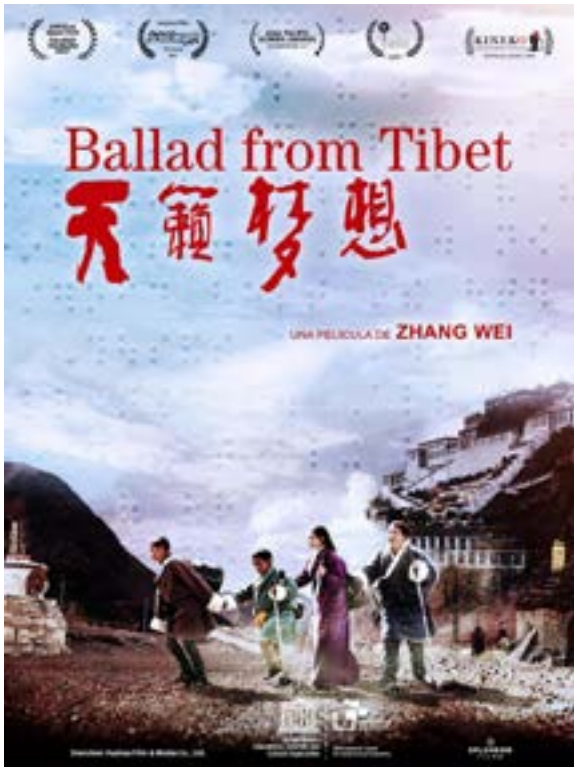
Manual per a periodistes

ISBN 978-92-3-200189-4
160 pàgines, 148 x 210 mm, rústica
Edicions UNESCO
Disponible a <http://unesdoc.unesco.org>

Qualsevol periodisme ètic està basat en els fets i té com a objectiu promoure la igualtat de gènere dins i a través dels mitjans de comunicació. Dirigint a professionals, aquest manual està dissenyat per acompanyar el tractament periodístic dels diferents tipus de violència contra les nenes i les dones.

Ofereix consells, punts de referència i recursos per ajudar periodistes i reporters a garantir una cobertura mediàtica de qualitat: precisa, freqüent, compromesa i respectuosa amb els principis fonamentals de la professió.

publishing.promotion@unesco.org

CENTRE INTERNACIONAL PER A LA CREATIVITAT AUDIOVISUAL

L'Associació UNESCO d'Igualada va prendre la iniciativa de la creació del Centre Internacional per a la Creativitat Audiovisual

La principal missió de Centre es basa en el marc de el Pla d'Acció de la Declaració Universal sobre la Diversitat Cultural i és conceptualitzar, formular, produir i avaluar projectes i productes audiovisuals que donin suport, il·lustrin o difonguin els ideals, programes i activitats de la UNESCO, per tal afavorir l'intercanvi de programes audiovisuals, generar espais de trobada entre productors i distribuïdors on tinguin cabuda i possibilitats totes les cultures de món, i impulsar el flux d'informació a nivell mundial, l'expressió de la diversitat cultural i el diàleg intercultural.

Economia Circular, també des de l'aire

La Càtedra UNESCO de Cicle de Vida i Canvi Climàtic ESCI-UPF innova per aconseguir vols més sostenibles.

La Càtedra UNESCO de Cicle de Vida i Canvi Climàtic es va establir a **ESCI-UPF** el 2010 amb un conveni entre la UNESCO i la Universitat Pompeu Fabra, amb l'objectiu de contribuir a la recerca en sostenibilitat i ajudar a capacitar grups de recerca a Àfrica i Amèrica Llatina. Aquests anys, la Càtedra ha rebut premis de la Comissió Europea, UN Global Compact, Springer, o International Society for Industrial Ecology.

Tres anys de treball en la millora del càtering dels avions, en el marc del **projecte LIFE Zero Cabin Waste*** (ZCW, 2016-2019), han fet possible reciclar més de 2.250 tones d'envasos dels vols nacionals i europeus de l'aerolínia Iberia. El projecte ha involucrat als principals actors de la cadena de valor, Ecoembes, Iberia, Gate Gourmet, Ferroviario Servicios i ESCI-UPF, amb l'objectiu múltiple de: dissenyar menús més sostenibles; reduir, reutilitzar i reciclar els residus del servei de càtering; i establir la base perquè altres aerolínies puguin replicar aquest enfocament.

La Càtedra és un centre internacional d'excel·lència en l'Anàlisi de Cicle de Vida (ACV) i petjada de carboni, participant en el seu desenvolupament. Gràcies a aquest coneixement directe, ajuda amb el màxim rigor a associacions empresarials, empreses i administracions públiques a millorar els seus sistemes. La Càtedra va participar en la redacció del **Protocol de Gasos d'Efecte Hivernacle per a productes** del WRI/WBCSD i va representar al sector de la recerca en el **plenari de clausura de la COP25**.

En aquest sentit, i fruit de la recerca en el projecte LIFE ZCW, amb el conjunt de "mesures de prevenció i de millora de la selecció de residus en origen s'han evitat l'emissió de gairebé 3.300 tones de CO2 equivalents al llarg dels tres anys de projecte", informa **Alba Bala**, responsable de Gestió de Residus de la Càtedra.

La Càtedra ha estudiat els diferents residus generats a la cabina dels avions i ha plantejat mesures de minimització, aplicant l'ACV i l'Ecodisseny. Cal assenyalar que la Càtedra ha participat en desenvolupar el Premi Catalunya d'Ecodisseny i impulsa multitud d'iniciatives sectorials de millora ambiental amb l'ajut de co-finançament públic-privat. També va ser

l'única entitat acadèmica convidada a la signatura inicial del **Pacte Nacional per una Economia Circular**. En aquest sentit, recentment ha desenvolupat un **segell de reciclabilitat d'envasos**, perquè les empreses puguin millorar i comunicar amb rigor aquesta informació ambiental.

En el ZCW, els investigadors han analitzat prop de 4.000 kg de residus generats en 145 vols a Madrid, trobant que el 33% correspon a residus d'aliments, el 28% a cartró i paper, i el 12% a plàstic. "Identificar la composició dels residus i el seu origen ha estat essencial per planificar una gestió eficient i diferenciada per aconseguir una millora substancial de tot el procés", explica **Gonzalo Blanca-Alcubilla**, investigador de la Càtedra.

Segons el director de la Càtedra i coautor de l'estudi, **Pere Fullana i Palmer**, els resultats d'aquest anàlisi han demostrat que l'ús de trolleys o carros de residus bicompartimentats per separar a bord els materials reciclables de la resta és desitjable per obtenir un flux de residus recuperable net. A més, suprimir

aliments impopulars dels menús, identificats analitzant les sobres, també pot contribuir a reduir la quantitat de residus generats. La Càtedra, amb una gran experiència en el sector agroalimentari, ara està desenvolupant el **projecte CERES**, finançat pel Govern Espanyol, en el que dissenya plats, menús i dietes més nutritives i sostenibles.

S'ha dissenyat un nou trolley que permet separar a l'avió els envasos de plàstic, llunes i brics (residus que es dipositen al contenidor groc) i els envasos de paper i cartró (contenidor blau) de la resta dels residus. Des de juny de 2019, ja funciona en tots els vols nacionals i europeus que opera Iberia. Com a resultat, el 2019 s'han aconseguit separar, per al seu posterior reciclatge, un total de 2.253 tones de residus, un 42% més que abans de l'inici d'aquest projecte, segons dades de l'aerolínia. Amb el conjunt de totes les mesures s'ha permès reduir un 15% el pes en vol i, al mateix temps, reduir més de 5.000 tones de residus. Tots els sectors poden avançar cap a l'economia circular.

*El projecte 'LIFE Zero Cabin Waste - Tackling International airline catering waste by demonstrating integral and safe recollection, separation & treatment' (LIFE / ENV / ES209) està cofinançat per la Unió Europea a través de el programa LIFE.

Diverses veus, un sol món

El Correu de la UNESCO es publica en els sis idiomes oficials de l'Organització, així com en portuguès, esperanto, coreà i català. Llegeix-lo i fes que tot el món el conegui.

Segueix-nos a les xarxes socials!

Unesco en français
14 décembre 2019, 03:05 · G

Pour les #PeuplesAutochtones, la langue est non seulement un marqueur d'identité et d'appartenance au groupe, mais aussi le véhicule de leurs valeurs éthiques.

L'absence de dialogue entre les jeunes et leurs aînés a des conséquences désastreuses, non seulement pour la langue, mais aussi pour la transmission de ces principes éthiques ancestraux.

Allez lire l'article « Langues autochtones : savoirs et espoirs » : #CourrierUNESCO pour en savoir plus : <https://on.unesco.org/>

Afficher la suite

The Unesco Courier
31 octobre 2019 · G

By 2050, over 70% of the Earth's population will live in cities. They become more populated, they become dehumanized. How can we address this?

WorldCitiesDay, read how cities around the globe reinvent themselves to meet the challenges in the #UNESCOCourier <https://on.unesco.org/2VqjVj>

La situation des langues autochtones est le reflet de celle de leurs locuteurs.

Dans bien des régions du monde, elles sont sur le point de disparaître.

ЮНЕСКО
UNESCO Advisor

На #unescoGC министры культуры со всего мира объединяются, чтобы разработать политику по охране культурного наследия и создать более инклюзивные и мирные общества. Читайте выпуск журнала @UNESCOCourier посвященный культуре. on.unesco.org/37dU8uZ #Culture4Development #ЯВыбираюМир

unescoarabic

الدواع حريق في مسرح كبير، إذا لم يتم التحكم في الحريق، فإن ذلك أكثر كلفة من الحريق، فسوف تتسبب النيران في هلاك أكثر عدد من الأشخاص، أو على الأقل في إيداعهم، إضافة إلى الذين يحتلون أرجوح المعاهد. انشغرت راحة التدخين بين الناس، لكن بعضهم لم يلاحظ شيئا، في حين يحاول البعض الآخر في ناقوس الخطر حتى يتم احتواء الحريق قبل أن يخرج عن نطاق السيطرة. وتحاول مجموعة الفرق من المتفرجين المشهورين وحضور أفضل العقائد - الصراخ بصوت عالٍ لكي وجود الحريق أو للتأكيد على أنه ليس خطورا أو أن هناك منتقيا من الوقت لإخماده، مستخدمة لغة المواطن لإضمار على عدم التوقف بالمجموعة الأخرى.

في المسرح، ارتكبت العديد من الناس من هذه المواقف المتناقضة، ومنهم من حذر الاقتناع بالخطاب الذي لا يوجد الحريق. ونظرا لكثرته، لسبب يتوكلهم في إيذاء جهود الذين آمنوا.

Cynthia Cavallero/Creaplace ©

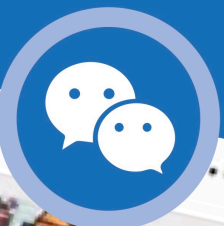
культура - это колыбель мира

UNESCO en español
UNESCO.es

La lucha por la igualdad de género ha sido una de las prioridades de #UNESCO

Desde 1957 @UNESCOCourier ha estado hablando sobre cuestiones de género y ha discutido el papel de la mujer en nuestra sociedad.

Artículos del #CorreoUnesco: on.unesco.org/2LXf0BW

联合国教科文信使

11位朋友去过“我眼中的未来世界”投稿作品登上《信使》纸制版杂志!

联合国教科文信使 | 北京世园会志愿者“最瞬间”摄影作品征集...

@unesco Courier

IFCT - Institut Franco-Català Transfronterer de la Universitat de Perpinyà

APLEC - Associació per a l'Ensenyament del Català

